

“МТЕЛ” а.д. БАЊА ЛУКА

**Консолидовани финансијски извјештаји
за период од девет мјесеци који се
завршава 30. септембра 2018. године**

САДРЖАЈ

Страна

Консолидовани финансијски извјештаји:

Консолидовани извјештај о добитку и губитку и осталом укупном резултату	3
Консолидовани извјештај о финансијском положају	4
Консолидовани извјештај о промјенама на капиталу	5
Консолидовани извјештај о новчаним токовима	6
Напомене уз консолидоване финансијске извјештаје	7 - 53

**КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О ДОБИТКУ И ГУБИТКУ И ОСТАЛОМ УКУПНОМ РЕЗУЛТАТУ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
(У Конвертибилним маркама)**

	Напомене	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Период који се завршава 30. септембра 2017.
Приходи од продаје робе и услуга	5	325,005,179	321,630,457
Остали пословни приходи	6	5,039,354	3,347,111
Укупно пословни приходи		330,044,533	324,977,568
Трошкови материјала, робе и везаних услуга	7	(48,168,755)	(44,418,169)
Трошкови запослених	8	(59,629,150)	(56,730,373)
Трошкови амортизације	12, 13	(76,559,463)	(79,526,331)
Трошкови производних услуга	9	(86,117,514)	(85,099,548)
Остали пословни расходи	10	(19,515,937)	(18,324,503)
Укупно пословни расходи		(289,990,819)	(284,098,924)
Пословни добитак		40,053,714	40,878,644
Финансијски приходи	11	1,609,600	2,513,500
Финансијски расходи	11	(1,020,859)	(381,255)
Финансијски приходи, нето		588,741	2,132,245
Учешће у добитку придруженог друштва	14	8,220,105	7,688,224
Добитак прије опорезивања		48,862,560	50,699,113
Порез на добитак	32 (a)	(4,539,070)	(4,805,037)
Нето добитак		44,323,490	45,894,076
Остали укупни резултат, умањен за порезе:			
<i>Ставке које могу бити накнадно рекласификоване у добитке и губитке:</i>			
Добици од финансијске имовине чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат	15	-	107
Укупни остали резултат, умањен за порезе		-	107
Укупни резултат за период		44,323,490	45,894,183
Нето добитак периода који припада:			
Власницима Групе		44,323,490	45,894,076
Власницима учешћа без права контроле		-	-
		44,323,490	45,894,076
Укупни резултат за период који припада:			
Власницима Групе		44,323,490	45,894,183
Власницима учешћа без права контроле		-	-
		44,323,490	45,894,183
Зарада по акцији:			
Основна и разријеђена зарада по акцији	34	0.0902	0.0934

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових консолидованих финансијских извјештаја.

Приложени консолидовани финансијски извјештаји Групе су утврђени од стране менаџмента "Мтел" а.д. Бања Лука дана 31. октобра 2018. године.

Потписано у име Друштва и Групе:

Марко Лопичић
Генерални директор

М.П.

Јасмина Лопичић
Извршни директор за финансије

КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ
На дан 30. септембар 2018. године
(У Конвертибилним маркама)

	Напомене	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
АКТИВА			
Стална имовина			
Нематеријална улагања и <i>goodwill</i>	12	69,537,443	78,419,846
Некретнине и опрема	13	555,308,919	507,170,329
Улагања у придружено друштво	14	90,553,318	85,130,311
Остала улагања	15	62,633	71,646
Дугорочна потраживања и кредити	16	3,258,301	27,218,614
Одложена пореска средства	32 (в)	387,455	506,297
		719,108,069	698,517,043
Обртна имовина			
Залихе	17	19,685,834	18,385,392
Имовина намијењена продаји		59,927	86,278
Купци	18	70,262,307	66,584,451
Потраживања за преплаћени порез на добитак	32 (д)	338,471	907,692
Друга потраживања	19	1,643,124	1,085,630
Депозити и потраживања за кредите	21	62,109,032	8,101,477
Активна временска разграничења	22	20,239,716	22,735,261
Готовина и готовински еквиваленти	23	32,668,957	25,049,349
		207,007,368	142,935,530
Укупна актива		926,115,437	841,452,573
ПАСИВА			
Капитал			
Акцијски капитал	24	491,383,755	491,383,755
Законске резерве	24	49,141,766	49,141,766
Нереализовани (губици)/добити од финансијске имовине чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат		(569)	(569)
Остале резерве - резерве по основу инвестиционе обавезе	24	97,791,500	97,791,500
Нераспоређени добитак		29,413,112	22,517,048
		667,729,564	660,833,500
Дугорочне обавезе и резервисања			
Каматоносни кредити и позајмице	25	120,707,466	34,766,189
Разграничени приходи	26	64,927	74,202
Одложене пореске обавезе	32 (г)	697,866	776,132
Бенефиције за запослене	27	5,448,464	6,035,526
Резервисања	28	141,450	57,161
		127,060,173	41,709,210
Краткорочне обавезе			
Каматоносни кредити и позајмице	25	31,565,309	25,719,965
Добављачи	29	56,102,854	59,865,207
Пасивна временска разграничења	30	20,084,206	26,751,867
Бенефиције за запослене	27	744,451	747,027
Разграничени приходи	26	12,367	12,367
Обавезе за дивиденду	34	11,781,101	21,564,115
Остале обавезе	31	11,035,412	4,249,315
		131,325,700	138,909,863
Укупна пасива		926,115,437	841,452,573

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових консолидованих финансијских извјештаја.

КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА НА КАПИТАЛУ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
 (У Конвертибилним маркама)

	Акцијски капитал	Законске резерве	Нереализовани (губици)/добити од финансијске имовине чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат	Остале резерве - резерве по основу инвестиционе обавезе	Нераспоређени добитак	Укупно
Стање, 1. јануар 2017. године	491,383,755	49,141,766	(998)	97,791,500	30,588,772	668,904,795
Нето добитак за период од 1. јануара до 30. септембра 2017. године	-	-	-	-	45,894,076	45,894,076
Укупни остали резултат за период од 1. јануара до 30. септембра 2017. године	-	-	107	-	-	107
<i>Укупни резултат за период</i>	-	-	107	-	45,894,076	45,894,183
Расподјела добитка:						
Дивиденде акционарима	-	-	-	-	(38,950,324)	(38,950,324)
Стање, 30. септембар 2017. године	491,383,755	49,141,766	(891)	97,791,500	37,532,524	675,848,654
Нето добитак за период од 1. октобра до 31. децембра 2017. године	-	-	-	-	10,408,820	10,408,820
Укупни остали резултат од 1. октобра до 31. децембра 2017. године	-	-	322	-	-	322
<i>Укупни резултат за период</i>	-	-	322	-	10,408,820	10,409,142
Расподјела добитка:						
Привремена дивиденда акционарима	-	-	-	-	(25,424,296)	(25,424,296)
Стање, 31. децембар 2017. године	491,383,755	49,141,766	(569)	97,791,500	22,517,048	660,833,500
Ефекат прве примјене МСФИ 15 и МСФИ 9, у придруженом друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица	-	-	-	-	(2,797,098)	(2,797,098)
Нето добитак за период од 1. јануара до 30. септембра 2018. године	-	-	-	-	44,323,490	44,323,490
<i>Укупни резултат за период</i>	-	-	-	-	41,526,392	41,526,392
Расподјела добитка (напомена 34):						
Дивиденде акционарима	-	-	-	-	(34,630,328)	(34,630,328)
Стање, 30. септембар 2018. године	491,383,755	49,141,766	(569)	97,791,500	29,413,112	667,729,564

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових консолидованих финансијских извјештаја.

КОНСОЛИДОВАНИ ИЗВЈЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА
**За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
(У Конвертибилним маркама)**

	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Период који се завршава 30. септембра 2017.
Токови готовине из пословних активности		
Приливи од продаје и примљени аванси	324,575,568	314,391,508
Остали приливи из редовног пословања	1,202,114	1,473,563
Одливи за набавке материјала, горива, енергије и друге трошкове	(153,189,441)	(141,826,299)
Одливи по основу бруто зарада и накнада зарада	(54,988,759)	(51,731,251)
Одливи по основу камата	(614,507)	(296,391)
Одливи по основу пореза из резултата	(3,911,628)	(3,993,632)
Одливи по основу осталих дажбина	(4,589,035)	(4,050,947)
<i>Нето прилив готовине из пословних активности</i>	108,484,312	113,966,551
Токови готовине из активности пласирања и инвестирања		
Набавке некретнина, опреме и нематеријалних улагања	(110,699,001)	(52,989,316)
Прилив по основу продаје некретнина, опреме и нематеријалних улагања	251,552	57,238
Приливи од камата	1,365,177	1,754,688
Приливи/(Одливи) по основу дугорочних финансијских пласмана	23,974,472	(4,974,423)
(Одливи)/Приливи по основу краткорочних финансијских пласмана	(54,007,555)	8,490,343
<i>Нето одлив готовине из активности пласирања и инвестирања</i>	(139,115,355)	(47,661,470)
Токови готовине из активности финансирања		
Приливи по основу дугорочних кредита	97,864,844	1,955,830
Нето приливи по основу краткорочних кредита	904,384	-
Одливи по основу дугорочних финансијских обавеза	(18,742,661)	(13,461,707)
Одливи за дивиденде и привремене дивиденде акционарима	(41,775,916)	(47,460,944)
Одливи по основу осталих краткорочних обавеза	-	(8,930,173)
<i>Нето прилив/(одлив) готовине из активности финансирања</i>	38,250,651	(67,896,994)
Нето повећање/(смањење) готовине и готовинских еквивалената	7,619,608	(1,591,913)
Готовина и готовински еквиваленти на почетку периода	25,049,349	31,190,365
Готовина и готовински еквиваленти на крају периода	32,668,957	29,598,452

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових консолидованих финансијских извјештаја.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

1. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Матично друштво “Мтел” а.д. (у даљем тексту: “Друштво”) са сједиштем у Бањој Луци, Република Српска, Босна и Херцеговина, налази се на адреси Вука Караџића 2. Пуни пословни назив Друштва је “Телекомуникације Републике Српске” а.д. Бања Лука, а Друштво се у свом пословању користи са додатна два скраћена пословна имена – “Мтел” а.д. Бања Лука и “Телеком Српске” а.д. Бања Лука.

Већински власник Друштва је Предузеће за телекомуникације “Телеком Србија” а.д. Београд, Србија, које поседује 65.01% акција Друштва.

На дан 30. септембра 2018. године Друштво је имало два зависна друштва:

1. *Mtel Austria GmbH*, Беч, Република Аустрија (100% власништво Друштва), и
2. *Logosoft* д.о.о. Сарајево, Босна и Херцеговина (100% власништво Друштва) - (заједно у даљем тексту - “Група”):

На дан 30. септембра 2018. године, Друштво је имало 49% учешћа у придруженом друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица (Црна Гора). Преосталих 51% акција у власништву је крајњег матичног власника Групе – Телеком Србија а.д. Београд.

На дан 30. септембра 2018. године, Група је имала 2,228 запослених (на дан 31. децембра 2017. године: 2,252 запослена).

Основна дјелатност Групе је пружање телекомуникационих услуга, од којих су најзначајније услуге домаћег и међународног телефонског саобраћаја. Поред тога, Група нуди и широк спектар осталих телекомуникационих услуга, укључујући остале услуге фиксне и мобилне телефоније, IP телевизија, закуп линија, приватни водови, услуге на цијелом мрежном подручју, додатне услуге у области мобилне телефоније, интернет и мултимедијалне услуге. Група такође пружа услуге у области закупа, изградње, управљања и заштите телекомуникационе инфраструктуре.

На дан 30. септембра 2018. године, Група је обезбјеђивала телекомуникационе услуге за укупно 1,644,549 корисника (31. децембар 2017. године: 1,631,077 корисника).

Органи Друштва су: Скупштина акционара, Управни одбор, Извршни одбор, Генерални директор, Одбор за ревизију и интерни ревизор.

Генерални директор Друштва на дан 30. септембра 2018. године је: Марко Лопичић.

Чланови Управног одбора на дан издавања ових консолидованих финансијских извјештаја су:

Предраг Ђулибрк
Весна Лончар
Дејан Царевић
Славко Митровић
Драшко Марковић
Ненад Томовић
Бранко Маловић

Чланови Извршног одбора на дан издавања ових консолидованих финансијских извјештаја су:

Марко Лопичић
Јасмина Лопичић
Радмила Бојанић
Миодраг Војиновић
Владимир Четровић
Никола Рудовић

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈУ КОНСОЛИДОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА И РАЧУНОВОДСТВЕНИ МЕТОД
2.1. Изјава о усаглашености

Приложени финансијски извјештаји представљају консолидоване финансијске извјештаје Групе и састављени су у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ).

2.2. Основе вредновања

Консолидовани финансијски извјештаји Групе су састављени по начелу набавне вриједности (историјског трошка), осим за ревалоризацију одређених финансијских инструмената, финансијске имовине чија се фер вриједност мјери кроз остали укупан резултат, који су вредновани по фер вриједности, као што је објашњено у рачуноводственим политикама за финансијске инструменте.

Историјски трошак је генерално заснован на фер вриједности накнаде плаћене у замјену за робу и услуге.

Фер вриједност је цијена коју би примили од продаје имовине или платили за пренос обавеза у уобичајеној трансакцији између тржишних учесника на дан вредновања, без обзира да ли је та цијена директно провјерљива или процијењена коришћењем других техника вредновања. Приликом процијењивања фер вриједности имовине или обавеза, Друштво узима у обзир оне карактеристике имовине или обавеза које би узели у обзир и други учесници на тржишту приликом одређивања цијене имовине или обавеза на датум вредновања.

Средства која су стечена куповином зависног друштва и која се појединачно могу идентификовати, као и стварне и потенцијалне обавезе у пословној комбинацији, иницијално су одмјерена по фер вриједности на дан стицања.

2.3. Функционална валута и валута презентација

Износи у приложеним консолидованим финансијским извјештајима су изражени у Конвертибилним маркама (ВМ) која представља функционалну и званичну извјештајну валуту у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

2.4. Утицај и примјена нових и ревидованих МРС/МСФИ

Сљедеће измене постојећих стандарда издате од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде ("IASB") и интерпретације издате од стране Комитета за међународне интерпретације финансијског извјештавања ("IFRIC"), су ступиле на снагу током текућег финансијског периода:

	На снази за годишње периоде који почињу на дан или након	Промене	Утицај на презентацију финансијских извјештаја
МСФИ 9 "Финансијски инструменти"	1. јануара 2018.	МСФИ 9 "Финансијски инструменти" замјењује МРС 39 "Финансијски инструменти". МСФИ 9 укључује ревидоване смјернице у вези са класификацијом и вредновањем финансијских инструмената, као и нови модел очекиваног кредитног губитка у циљу одмјеравања обезврјеђења финансијског средства и нове опште захтјеве рачуноводства хеџинга. Класификација финансијске имовине врши се на основу пословног модела за управљање финансијском имовином и уговорних карактеристика новчаних токова.	Нема материјално значајног утицаја на резултате пословања Групе, осим додатних објелодањивања.
МСФИ 15 "Приходи од уговора са купцима"	1. јануара 2018.	Овим стандардом се замјењују постојеће смјернице у вези са признавањем прихода, укључујући МРС 18 "Приходи" и МРС 11 "Уговори о изградњи" и повезана тумачења стандарда. МСФИ 15 обезбјеђује свеобухватни модел за признавање прихода на бази принципа пет корака који се примјењује на све уговоре са купцима. Стандард даје смјернице за теме као што су моменат признавања прихода, рачуноводствено обухватање варијабилних прихода, трошкови извршења или добијања уговора и друга повезана питања.	Разграничена потраживања по основу везаних услуга рекласификована су на уговорну имовину, док су капитализовани уговорни трошкови признати у оквиру нематеријалне имовине.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈУ КОНСОЛИДОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА И РАЧУНОВОДСТВЕНИ МЕТОД (наставак)

2.4. Утицај и примјена нових и ревидованих МРС/МСФИ (наставак)

	На снази за годишње периоде који почињу на дан или након	Промене	Утицај на презентацију финансијских извјештаја
МСФИ 1, МСФИ 12 и МРС 28 измјене као резултат годишњег пројекта унапређења стандарда "Циклус 2014 – 2016"	1. јануара 2018.	Обухвата појашњење више објављених стандарда	Нема материјално значајног утицаја.
IFRIC 22 "Трансакције у иностраној валути и разматрање аванса"	1. јануара 2018.	IFRIC 22 појашњава који курс се примјењује на иницијално признавање трансакција у страним валутама у ситуацијама када је плаћање извршено прије реализације средства, трошка или прихода.	Нема материјално значајног утицаја.
Измјене МРС 40 "Инвестиционе некретнине"	1. јануара 2018.	Измјене се односе на појашњавање преноса са и на инвестиционе некретнине.	Нема материјално значајног утицаја.
МСФИ 2 "Плаћања заснована на акцијама"	1. јануара 2018.	Измјене се односе на појашњавање класификације и мјерења за плаћања заснована на акцијама.	Нема материјално значајног утицаја.
МСФИ 4 "Уговори о осигурању"	1. јануара 2018.	Ентитети који примјењују МСФИ 4 и чија је претежна активност издавање уговора о осигурању могу привремено одложити примјену МСФИ 9 до ступања на снагу новог стандарда о угорима о осигурању.	Нема материјално значајног утицаја.

Како је наведено у табели изнад, примјена новог МСФИ 15, нема материјално значајног утицаја на резултате Групе, осим за ефекте иницијалне примјене МСФИ 15 код придруженог друштва МТЕЛ д.о.о. Подгорица (ретроспективно са кумулативним ефектом иницијалне примјене МСФИ 15), признатим на датум иницијалне примјене, односно, 1 јануара 2018. године. Група је примјенила МСФИ 9, по први пут, за период који почиње 1. јануара 2018. године.

На дан одобравања ових финансијских извјештаја, слједећи нови стандарди, измјене постојећих стандарда и нова тумачења постојећих стандарда, су издати, али нису постали ефективни:

	На снази на дан или након
Нови стандарди и измјене постојећих стандарда који су издати, а нису још увијек у примјени	
МСФИ 16 "Лизинг"	1. јануара 2019.
МСФИ 17 "Уговори о осигурању"	1. јануара 2021.
IFRIC 23 "Неизвјесности у вези са третманом пореза на добит"	1. јануара 2019.
МСФИ 3, МСФИ 11, МРС 12 и МРС 23 измјене као резултат годишњег пројекта унапређења стандарда "Циклус 2015 – 2017"	1. јануара 2019.
МСФИ 9 "Финансијски инструменти" Измјене - Могућности плаћања унапријед са негативном компензацијом	1. јануара 2019
МСФИ 10 "Консолидовани Финансијски Извјештаји" и МРС 28 "Инвестиције у придружене ентитете и заједничке подухвате" Измјене – Продаја или допринос средстава између инвеститора и његовог придруженог ентитета или заједничког подухвата и даље измјене (датум ступања на снагу одложен на неодређено вријеме док се не заврши истраживачки пројекат о методу удјела)	-
МРС 19 "Примања Запослених" Измјене – План Измјена, Ограничења и Поравнања.	1. јануара 2019
МРС 28 "Инвестиције у придружене ентитете и заједничке подухвате" Измјене - Дугорочни интереси у придруженим ентитетима и заједничким подухватима	1. јануара 2019

Менаџмент Групе је изабрао да не усвоји ове стандарде, измјене и тумачења прије него што они ступе на снагу.

Менаџмент је извршио анализу стандарда за који је сматрао да би евентуално могао имати најзначајнији утицај, и то МСФИ 16 "Лизинг".

МСФИ 16 "Лизинг" који ступа на снагу за годишње периоде који почињу на дан или након 1. јануара 2019. године доноси велике промјене за закупце и имаће значајан ефекат на сваки ентитет који има материјално значајне износе тренутно обухваћене као оперативни закупци.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈУ КОНСОЛИДОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА И РАЧУНОВОДСТВЕНИ МЕТОД (наставак)

2.4. Утицај и примјена нових и ревидованих МРС/МСФИ (наставак)

Насупрот томе, рачуноводствени захтјеви који се односе на закуподавце су у великој мјери преузети, непромијењени из МРС 17.

МСФИ 16 специфицира како ће ентитет признавати, вредновати, презентовати и објелодањивати лизинг. Стандард обезбјеђује јединствен модел за рачуноводствено обухватање лизинга, захтијевајући од закупца да призна средства и обавезе за све закупе осим уколико је период закупа 12 мјесеци или краћи или одговарајуће средство има малу вриједност.

Кључна новина за закупце је та да ће у већини случајева закуп резултирати средством које се капитализује (средство са "правом коришћења") заједно са признавањем обавезе за одговарајућа плаћања закупа, што ће за последицу имати промјене кључних финансијских индикатора и утицати на трошкове позајмљивања (камате).

С обзиром на то да МСФИ 16 ступа на снагу 1. јануара 2019. године, Група је започела одређене активности у вези са имплементацијом МСФИ 16, како би исти у потпуности примјенила по његовом ступању на снагу.

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА

3.1. Основе за консолидацију

а) Улагања у зависна друштва

Приложени консолидовани финансијски извјештаји за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године укључују финансијске извјештаје Друштва ("Мтел" а.д. Бања Лука), финансијске извјештаје зависног друштва *Mtel Austria* са сједиштем у Бечу и консолидоване финансијске извјештаје зависног друштва *Logosoft* д.о.о. Сарајево.

У складу са одредбама МСФИ 10 "*Консолидовани финансијски извјештаји*", контрола консолидованих зависних друштава од стране Друштва се постиже уколико Друштво:

- 1) има моћ управљања над субјектом,
- 2) је изложено, или има права, на промјењиве приносе од свог учешћа у субјекту, и
- 3) има могућности коришћења своје моћи управљања субјектом да би се утицало на висину својих приноса.

Друштво врши поновну анализу да ли заиста контролише зависна друштва уколико дође до одређених чињеница и околности које дају назнаку да је било који од претходна три елемента контроле промијењен.

Када Друштво има мање од потребне просте већине гласачких права, Друштво може да има контролу над зависним друштвом уколико су та гласачка права довољна да дају практичну могућност Друштву да једнострано усмјерава пословне активности зависног друштва.

Консолидација зависног друштва почиње од тренутка успостављања контроле Друштва над зависним друштвом, и престаје кад Друштво изгуби ту контролу. Приходи и расходи зависног друштва се укључују у консолидовани извјештај о добитку и губитку и осталом укупном резултату од датума када је Друштво стекло контролу над зависним друштвом до датума када је Друштво изгубило контролу над зависним друштвом.

Сви износи имовине, обавеза, капитала, прихода, расхода и токова готовине који су настали из међусобних трансакција чланица Групе су у потпуности елиминисани приликом консолидације.

Mtel Austria GmbH, Беч, Република Аустрија

Дана 1. јула 2014. године, у регистру надлежног органа Републике Аустрије, извршен је упис и регистрација новооснованог привредног друштва *Mtel Austria* са сједиштем у Бечу. *Mtel Austria* је основано на неодређени период у циљу пружања телекомуникационих услуга са оснивачким капиталом у износу од 35,000 EUR (еквивалент 68,454 Конвертибилне марке).

Од дана оснивања до 31. децембра 2017. године, поред оснивачког капитала извршена је докапитализација, као и унос новчаних средстава у капиталне резерве привредног друштва *Mtel Austria* у укупном износу од 7,500,000 EUR (еквивалент 14,668,725 Конвертибилних марака).

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.1. Основе за консолидацију (наставак)

а) Улагања у зависна друштва (наставак)

Mtel Austria GmbH, Беч, Република Аустрија (наставак)

Дана 20. априла 2018. године, Управни одбор Друштва је донио одлуку о одобравању уплате новчаних средстава Друштву *Mtel Austria GmbH* у укупном износу од 1,500,000 EUR (еквивалент 2,933,745 Конвертибилних марака). До дана састављања ових консолидованих финансијских извјештаја, укупан износ је исплаћен у две транше што је Друштво *Mtel Austria GmbH* евидентирало као унос новчаних средстава у капиталне резерве.

Mtel Austria дјелује као MVNO (*Mobile virtual network operator*).

Logosoft d.o.o. Сарајево

Друштво је власник са 100% удјела у друштву *Logosoft d.o.o* Сарајево.

Зависно друштво *Logosoft d.o.o.* Сарајево је основано 1995. године као друштво за информатички инжењеринг. Прве активности зависног друштва биле су на пољу ICT системске интеграције, док након двије године од оснивања постаје први Интернет сервис провајдер у Босни и Херцеговини. Данас зависно друштво пружа услуге интернет приступа, телефоније и телевизије, продаје рачунарске опреме, као и услуге из области системске интеграције, едукације и консалтинга из области информационах технологија.

б) Пословне комбинације

Пословне комбинације се обрачунавају коришћењем метода стицања. Накнада пренијета пословном комбинацијом вреднује се по фер вриједности која се обрачунава као збир фер вриједности средстава пренијетих од стране Групе на дан стицања, обавеза које је Група направила бившим власницима стеченог ентитета и удјела у капиталу емитованих од стране Групе у замјену за контролу над стеченим ентитетом.

На датум стицања, стечена препознатљива средства и преузете обавезе се признају по фер вриједности, осим што се:

- Одложена пореска средства и обавезе или средства и обавезе повезана са аранжманима накнада запосленима признају у складу са IAS 12 "Порези на добитак" и IAS 19 "Накнаде запосленима", датим редослиједом;
- Обавезе и инструменти капитала у вези са аранжманима плаћања акцијама стеченог ентитета, или аранжмана плаћања акцијама Групе којима се замјењују аранжмани плаћања акцијама стеченог лица, вреднују се у складу са МСФИ 2 "Плаћање акцијама" на датум стицања; и
- Средства (или групе за отуђење) која су класификована као намијењена продаји у складу са МСФИ 5 "Стална средства намијењена продаји и пословање које се обуставља" вреднују у складу са поменутиим стандардом.

в) Goodwill

Goodwill се признаје као износ којим збир пренијете накнаде, износа учешћа без права контроле у стеченом лицу (ако такав постоји), и фер вриједности претходног власничког удјела стицаоца (ако такав постоји) премашује нето износе препознатљивих стечених средстава и преузетих обавеза на дан стицања. Уколико, након поновљене процјене, нето износ препознатљивих стечених средстава и преузетих обавеза на дан стицања превазилази збир пренијете накнаде, износа мањинског интереса у стеченом лицу, ако исти постоје, и фер вриједности претходног власничког удјела стицаоца (ако такав постоји), износ тог вишка се одмах признаје у добитку и губитку као добитак по основу повољне куповине.

Goodwill настао по основу прибављања пословне комбинације води се по набавној цијени утврђеној на дан стицања пословања, умањено за акумулиране губитке по основу обезврјеђења (ако такви постоје). За потребе тестирања обезврјеђења, *goodwill* се распоређује на сваку јединицу која генерише токове готовине (или групу јединица које генеришу токове готовине) за коју се очекује да ће имати користи од синергије из дате комбинације.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)
3.1. Основе за консолидацију (наставак)
е) Goodwill (наставак)

Јединица која генерише токове готовине на коју је *goodwill* распоређен тестира се на обезврјеђење једном годишње или онда када постоје индикације да је иста обезврјеђена. Уколико је наплативи износ јединице која генерише токове готовине мањи од његове књиговодствене вриједности, губитак по основу обезврјеђења алоцира се првобитно у циљу свођења књиговодствене вриједности *goodwill*-а распоређеног на јединицу, а потом пропорционално на остала средства дате јединице на основу књиговодствене вриједности сваког средства у јединици. Било који износ губитка по основу обезврјеђења признаје се директно у извјештају о добитку и губитку у оквиру консолидованог извјештаја о укупном резултату. Губитак по основу обезврјеђења *goodwill*-а не поништава се у наредним периодима.

Након отуђења одговарајућих јединица токова готовине, приписиви износ *goodwill*-а узима се у обзир приликом одређивања добитка и губитка по основу отуђења.

е) Улагање у придружено друштво

Придружено друштво је друштво у којем Група има значајан утицај. Значајан утицај је моћ учествовања у одлучивању придруженог ентитета по питању финансијских и оперативних одлука и политика, али није контрола или заједничка контрола над тим пословним политикама и одлукама.

Резултати, имовина и обавезе придруженог ентитета су укључени у приложене консолидоване финансијске извјештаје коришћењем методе удјела. Према методи удјела, улагање се почетно признаје по набавној вриједности (висини инвестиције), а затим се, након датума стицања књиговодствена вриједност повећава или смањује да би се признао удио Групе у добитку или губитку придруженог друштва. Удио Групе у добитку или губитку придруженог друштва у који се инвестира признаје се у добитку или губитку Групе. Када удио Групе у губицима придруженог друштва премаше учешће у капиталу Групе у датом лицу (што укључује било какве дугорочне интересе који, у суштини, чине дио нето улагања Групе у дато придружено друштво), Група престаје да признаје свој удио у будућим губицима. Додатни губици се признају само у мјери у којој је Група стекла законску или стварну обавезу или вршила исплату у име придруженог друштва.

Било који износ којим трошак набавке превазилази удио Групе у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза придруженог друштва признат на дан прибављања, води се као *goodwill* укључен у књиговодствену вриједност улагања. Било који износ којим удио Групе у нето фер вриједности препознатљивих средстава, обавеза и потенцијалних обавеза придруженог друштва превазилази стечена средства, након поновне процјене, признаје се одмах на добитку и губитку.

Захтјеви МСФИ 9 користе се у одређивању да ли је потребно признати губитак по основу обезврјеђења (импаритетни губитак) улагања Групе у придружено друштво. Када је потребно, укупна књиговодствена вриједност улагања (заједно са *goodwill*-ом) тестира се на обезврјеђење у складу са МРС 36 "Обезврјеђење средстава", као јединствено средство, и пореди се његова наплатива вриједност (која представља употребну вриједност или фер вриједност умањену за трошкове продаје, која год од ове двије вриједности је виша) са његовом књиговодственом вриједношћу. Признати износ импаритетног губитка улази у књиговодствену вриједност улагања. Укидање неког износа импаритетног губитка признаје се у складу са МРС 36 у мјери у којој се наплативи износ инвестиције касније повећава.

Када лице у оквиру Групе послује са придруженим друштвом, добици и губици настали на основу трансакција са придруженим друштвом признају се у консолидованим финансијским извјештајима Групе у мјери у којој улагања у придружена друштва нису повезана са Групом.

3.2. Приходи
Признавање прихода

Група признаје приходе када испуни обавезе извршења преносом обећане робе или услуга купцу. Обавеза извршења је испуњена када купац стекне контролу над добрима или услугом.

Трансакциона цијена је одређена на основу утврђене цијене за појединачне ставке, ако постоје, или је заснована на процијењеној цијени коју Група очекује да реализује под датим тржишним условима.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.2. Приходи (наставак)

Признавање прихода (наставак)

Група врши процјене које утичу на утврђивање висине и временског распореда признавања прихода од уговора са купцима што укључује утврђивање момента испуњавања обавеза извршења као и одређивање трансакционе цијене која је алоцирана на исте. За обавезе извршења које Група испуњава током времена користи се метода излаза заснована на протеклом времену и приход се признаје пропорционално на мјесечном нивоу, јер је трансакциона цијена, која је алоцирана на те услуге, призната у времену иницијалне продајне трансакције и реализована у току периода извршења услуге (до двије године до када су услуге наручене заједно са робом).

За обавезе извршења које Група испуњава у одређеном тренутку, приход се признаје једнократно, у моменту извршења обавезе, када је роба испоручена и услуге пружене.

Код уговора који су у складу са захтјевима МСФИ 15, приходи се признају на бази фактурисане реализације. Група има право да захтијева од купца онај износ који директно одговара вриједности услуге пружене у уговореном периоду у којем је Група фактурисала одређени износ за пружену услугу.

Приходе од продаје највећим дијелом чине приходи од саобраћаја у фиксној и мобилној мрежи, мјесечне претплате обрачунате за кориштење услуга, приходи од продаје везаних услуга, интерконекције, интернета, интегрисаних услуга и осталих сличних услуга.

3.2.1. Приходи од фиксне телефоније

Приходи од телефонског саобраћаја (фиксна телефонија) се обрачунавају по оствареном саобраћају.

Телекомуникациона претплата за фиксну телефонију се фактурише мјесечно за протекли мјесец.

Приходи од укључивања нових претплатника фиксне телефоније представљају приходе по основу фактурисане надокнаде за укључење нових претплатника и трошкова инсталације. Приходи од нових прикључака се евидентирају у периоду у коме је корисник прикључен и инсталација извршена.

3.2.2. Приходи од интерконекције са домаћим операторима

Приходи од интерконекције са домаћим операторима остварују се приступом мрежи, којим се успоставља физичко и логичко повезивање телекомуникационих мрежа како би се корисницима услуга, прикљученим на различите мреже, омогућила директна и индиректна комуникација.

Приходи и расходи остварени по основу интерконекције исказују се у бруто износима.

3.2.3. Приходи од мобилне телефоније

Приходи од мобилне телефоније се углавном односе на приходе од корисника мобилних телефона у виду кориштења услуга у *prepaid*-у и *postpaid*-у, као што је саобраћај, пренос података, приходи од прикључака, SMS поруке, као и других додатних услуга.

Приходи од услуга телефонског саобраћаја се признају на основу оствареног саобраћаја. Нефактурисани, а остварени приход од услуга мобилне телефоније који је остварен у периоду од тренутка фактурисања до краја периода се обрачунава, а неостварени приход до истека обрачунског периода се разграничава.

Приход од пружених *prepaid* услуга се признаје у моменту продаје *prepaid* допуна, а на крају обрачунског периода исти се разграничава за износ нереализованих прихода. Ови приходи се, на основу кориштених услуга, разграничавају током периода у којем се пружа услуга. Неактивне допуне и допуне којима је истекао временски период права кориштења, се признају као приход по истеку датума кориштења.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.2. Приходи (наставак)

3.2.4. Приходи од продаје везаних услуга

Приходи од продаје хардвера у склопу пакета приказани су у оквиру ставке Приходи од продаје везаних услуга, и признају се у моменту продаје, односно уручења хардвера кориснику пакета и када су сви припадајући трошкови признати у извјештају о добитку и губитку.

Уколико се ради о уговору са више елемената, укупна цијена трансакције се алоцира на индивидуалне обавезе извршења. Као резултат тога приход од испоручених хардвера признаје се пропорционалној вриједности трансакционе цијене као ставка Прихода од продаје везаних услуга.

Трансакциона цијена је одређена на основу утврђене цијене за појединачне ставке, ако постоје, или је заснована на процијењеној цијени коју Група очекује да реализује под датим тржишним условима.

3.2.5. Приходи и расходи по основу међународног саобраћаја и *roaming-a*

Приходи/расходи од услуга јавне фиксне и мобилне телекомуникационе мреже остварени у међународном телефонском саобраћају признају се на бази оствареног саобраћаја обрачунаог по уговореној тарифи иностраног оператора преко чије мреже се саобраћај реализује.

Група је закључила споразуме за међународни саобраћај у фиксној и мобилној телефонији. Приходи (расходи) и потраживања (обавезе) који су произашли из ових споразума су приказани у пратећим финансијским извјештајима и односе се на приходе и расходе од међународних долазних, односно одлазних позива остварених са земљама са којима је Група успоставила директан обрачун међународног телефонског саобраћаја. Дио остварених прихода, односно расхода, по наведеном основу, евидентиран је на основу процјене извршене у складу са интерним обрачунима оствареног саобраћаја.

Група признаје приход (потраживања) само када се он може утврдити са поузданом сигурношћу. Ако постоје докази да неки расход (обавеза) може настати, врши се резервисање на терет трошкова, у случају да је могуће извршити процјену. Тамо гдје није могуће процијенити износ неке обавезе врши се одговарајуће објелодањивање.

Приходи од *roaming-a* и трошкови *roaming-a* према иностраним операторима се исказују у вриједностима добијеним од клириншке куће. Приходи и трошкови *roaming-a* признају се у бруто износу, на бази оствареног саобраћаја у току периода.

3.2.6. Приходи од интернета

Приход од интернета укључује приход од услуга давања приступа интернету путем фиксне мреже, која се реализује кроз приступну мрежу путем технологија ADSL, VDSL или GPON и приход од директног приступа интернету који се остварује обезбјеђивањем линка корисницима за приступ интернету за одређене брзине, уз посебан опсег јавних IP адреса, DNS *hosting* домена са или без регистрације интернет домена и техничком подршком.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.2. Приходи (наставак)

3.2.7. Интегрисане услуге

Приход од интегрисаних услуга представља приход од интегрисане понуде услуга фиксне телефоније, мобилне телефоније, услуга приступа Интернету и IPTV услуга, које су организоване у одговарајући скуп услуга и сервиса, односно пакета, које могу, али не морају да укључују све наведене услуге.

3.2.8. Остали приходи од телекомуникационих услуга

Остали приходи обухватају углавном приходе од осталих услуга као што су изнајмљивање телефонских капацитета – водова, листинг позива, услуге говорне поште и друго. Наведени приходи евидентирају се у периоду у коме су настали.

3.3. Финансијски и оперативни лизинг

Лизинг се класификује као финансијски лизинг у свим случајевима када се лизингом, на корисника лизинга, преносе у највећој мјери сви ризици и користи који произлазе из власништва над средствима. Сваки други лизинг се класификује као оперативни лизинг.

Група као давалац лизинга

Приход по основу оперативног лизинга (приход од ренти/закупа) признаје се примјеном линеарне методе током периода трајања лизинга. Индиректни трошкови настали у преговорима и уговарањем оперативног лизинга додају се књиговодственом износу изнајмљеног средства и признају се на пропорционалној основи током периода трајања лизинга.

Група као корисник лизинга

Средства која се држе по уговорима о финансијском лизингу се првобитно признају као средства Групе по садашњој вриједности минималних рата лизинга утврђених на почетку периода лизинга. Одговарајућа обавеза према даваоцу лизинга се укључује у извјештај о финансијском положају као обавеза по финансијском лизингу.

Плаћање рата лизинга се распоређује између финансијских трошкова и смањења обавеза по основу обавеза лизинга са циљем постизања константне стопе учешћа у неизмирену износу обавезе. Финансијски расходи се признају одмах у извјештају о добитку и губитку, осим ако се директно могу приписати средствима која се оспособљавају за употребу, у којем се случају капитализују у складу са општом политиком Групе о трошковима позајмљивања.

Рате по основу оперативног лизинга се признају као трошак на линеарној основи за вријеме трајања лизинга, осим када постоји нека друга систематска основа која боље одсликава временски шаблон трошења економских користи од изнајмљеног средства.

У случају када се одобравају лизинг олакшице, оне улазе у састав оперативног лизинга и признају се као обавеза. Укупна корист од олакшица признаје се као смањење трошкова изнајмљивања на линеарној основи, осим када постоји нека друга систематска основа која боље одсликава временску структуру трошења економских користи од изнајмљеног средства.

3.4. Стране валуте

Монетарна имовина и обавезе, деноминване у страним валутама су прерачунате у њихову противвриједност у Конвертибилним маркама по званичном курсу важећем на дан извјештаја о финансијском положају.

Немонетарне ставке мјерене по историјском трошку у страниј валути преводе се кориштењем курса на датум трансакције.

Немонетарне ставке које се одмјеравају по фер вриједности у страниј валути преводе се кориштењем курса на датум када је фер вриједност одређена.

Пословне промјене у страним средствима плаћања током године прерачунавају се у Конвертибилне марке по званично важећем курсу на дан сваке промјене, а настале позитивне и негативне курсне разлике евидентирају се у корист или на терет извјештаја о добитку и губитку у оквиру финансијских прихода, односно финансијских расхода (*Напомена 11*).

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.5. Порез на добитак

Порез на добитак обухвата текући порез на добитак и одложене порезе на добитак. Текући и одложени порез на добитак се признају у извјештају о добитку и губитку, осим ако нису настали из пословних комбинација или ставки признатих директно у капиталу, односно у осталом укупном резултату.

Текући порез на добитак представља износ који се обрачунава и плаћа у складу са Законом о порезу на добитак. Текући порез на добитак представља износ који се обрачунава примјеном прописане пореске стопе од 10% на основицу утврђену пореским билансом, коју представља износ добитка прије опорезивања по одбитку ефеката усклађивања прихода и расхода.

Одложени порез на добитак се обрачунава кориштењем методе утврђивања обавеза према финансијским извјештајима, за привремене разлике произашле из разлике између пореске основе имовине и обавеза у извјештају о финансијском положају и њихове књиговодствене вриједности.

Важеће пореске стопе на дан извјештаја о финансијском положају или пореске стопе које су након тог дана ступиле на снагу, користе се за утврђивање разграниченог износа пореза на добитак за који се очекује да ће бити примјењен приликом укидања привремених разлика.

Одложене пореске обавезе се признају за све опорезиве привремене разлике. Одложена пореска средства се признају за све одбитне привремене разлике и ефекте пореских губитака и пореских кредита, који се могу преносити у наредне фискалне периоде, до степена до којег ће вјероватно постојати опорезиви добитак од којег се пренијети порески губитак и кредити могу умањити.

Модел за обрачун расхода амортизације у пореском билансу односи се на формирање четири групе сталних средстава, са одговарајућим амортизационим стопама, при чему је прописан појединачан и групни обрачун расхода амортизације.

Прописане пореске стопе амортизације дате су у прегледу како слиједи:

	Стопа која се признаје у пореском билансу (%)
Појединачни обрачун амортизације - пропорционална метода	
Непокретности и постројења	3%
Нематеријална средства, осим софтвера	10%
Групни обрачун амортизације - дегресивна метода	
Компјутери, информациони системи, софтвери и сервери	40%
Опрема и остала средства	20%

Опорезива привремена разлика настала као разлика између књиговодствене вриједности средства и његове пореске основице, признаје се као одложена пореска обавеза када је пореска амортизација убрзана, односно одложено пореско средство ако је пореска амортизација спорија од рачуноводствене амортизације.

3.6. Нематеријална имовина

Нематеријална имовина се састоји од *goodwill*-а, односа са купцима, телекомуникационих лиценци, софтвера, осталих лиценци и капитализованих уговорних трошкова.

Телекомуникационе лиценце, купљени софтвери и остале лиценце су исказани по набавној вриједности, умањени за исправку вриједности и укупне евентуалне акумулиране губитке услед умањења вриједности.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)
3.6. Нематеријална имовина (наставак)

Набавну вриједност чини вриједност по факури добављача укључујући царине, порезе који се не могу рефундирати и све друге трошкове довођења средства у стање функционалне приправности. Набавна вриједност умањена је за све примљене попусте и/или рабате.

Телекомуникационе лиценце се амортизују равномјерно током вијека коришћења лиценци, а у складу са МРС 38 “Нематеријална улагања”.

Односи са купцима представљају уговорне односе са корисницима и признати су по процијењеној вриједности након пословне комбинације преузимања зависног друштва, умањени за исправку вриједности и укупне евентуалне акумулиране губитке услед умањења вриједности.

3.7. Некретнине и опрема

Некретнине и опрема су исказани по набавној вриједности и умањени за исправку вриједности и укупне евентуалне акумулиране губитке због умањења вриједности.

Набавну вриједност чини вриједност по факури добављача укључујући царине, порезе који се не могу рефундирати и све друге трошкове довођења средства у стање функционалне приправности. Набавна вриједност умањена је за све примљене попусте и/или рабате. Набавна вриједност изграђених некретнина и опреме је њихова набавна вриједност на датум када су изградња или развој завршени.

Под некретнинама и опремом сматрају се она средства чији је очекивани корисни вијек употребе дужи од једне године. Добици или губици који се јављају приликом расхоровања или продаје некретнина и опреме, исказују се у извјештају о добитку и губитку као дио осталих пословних прихода или осталих пословних расхорода.

Адаптације, обнављања и поправке које продужавају вијек кориштења средства, увећавају вриједност основног средства. Оправке и одржавања се евидентирају на терет текућег обрачунског периода и приказују као трошкови пословања.

3.8. Амортизација

Стопа амортизације се утврђује на основу процијењеног корисног вијека употребе нематеријалних улагања, некретнина и опреме. Стопа амортизације која се примјењује на неко средство преиспитује се најмање на крају сваке пословне године и, ако постоје значајне промјене у очекиваној динамици трошења будућих економских користи које су садржане у средству, стопа амортизације се мијења како би се одразила промијењена динамика. Таква промјена се евидентира као промјена рачуноводствене процјене у складу са МРС/МСФИ. Менаџмент Групе доставља сваку промјену стопа амортизације за групу средстава Управном одбору на усвајање.

Основица за обрачун амортизације је набавна вриједност нематеријалних улагања, некретнина и опреме умањена за процијењени евентуални остатак вриједности. Амортизација се обрачунава примјеном пропорционалног метода.

Процијењени корисни вијек употребе појединих група некретнина, опреме и нематеријалних улагања, који је служио као основа за обрачун амортизације и примјењене стопе у периоду од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године, је сљедећи:

	Вијек трајања (година)	Стопа (%)
GSM и UMTS лиценце	15	6.67
Лиценце и апликативни софтвери	5	20
Грађевински објекти	8 - 55.5	1.80 - 12.5
Антенски стубови	25	4
Дистрибутивна канализација и мрежа	16.7 - 33.3	3 - 6
Комутациони системи и сервисне платформе	3 - 11	9.09 - 33.33
Транспортна мрежа	4 - 12.5	8 - 25
Бежична приступна мрежа	5 - 12.5	8 - 20
Опрема у приступној мрежи и терминална опрема	4 - 11	9.09 - 25
Рачунарска опрема	4 - 5	20 - 25
Канцеларијска и остала опрема	5 - 8	12.5 - 20

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)
3.9. Стална имовина намијењена продаји

Стална имовина намијењена продаји класификује се као намијењена продаји уколико ће се њихова књиговодствена вриједност повратити у продајној трансакцији прије него континуираном употребом. Овај се услов сматра испуњеним само онда када је продаја врло вјероватна и ако је стално средство (или група намијењена отуђењу) у сваком моменту расположиво за продају у свом садашњем стању. Менаџмент мора уложити напоре да прода таква средства, а очекује се да ће се средства од дате продаје квалификовати за признавање у року од годину дана од датума класификације.

Стална имовина или групе за отуђење класификоване као намијењене за продају вреднују се по њиховом претходном књиговодственом износу или по фер вриједности умањеној за трошкове продаје, у зависности од тога која од ове двије вриједности је нижа.

3.10. Умањење вриједности нефинансијске имовине

На сваки датум извјештаја о финансијском положају, Група преиспитује књиговодствене износе својих нефинансијских средстава (осим залиха и одложених пореских средстава) да би се утврдило постоје ли наговјештаји да је дошло до губитака услед умањења вриједности наведене имовине. Ако постоје такве назнаке, процјењује се надокнадиви износ средства да би се могао утврдити евентуални губитак настао умањењем. Ако није могуће процијенити надокнадиви износ појединог средства, Група процјењује надокнадиви износ јединице која генерише готовину, а којој то средство припада.

Надокнадива вриједност средства (или његове јединице која генерише готовину) је фер вриједност умањена за трошкове продаје или вриједност у употреби, зависно од тога која је виша. За потребе процјене вриједности у употреби, процијењени будући новчани токови дисконтују се до садашње вриједности примјеном дисконтне стопе прије опорезивања која одражава садашњу тржишну процјену временске вриједности новца и ризике специфичне за то средство.

Уколико је процијењени надокнадиви износ средства (или јединице која генерише готовину) нижи од књиговодствене вриједности, књиговодствена вриједност средства (или јединице која генерише готовину) се умањује до надокнадивог износа, а импаритетни губитак се признаје као расход периода.

На сваки дан извјештавања врши се преиспитивање да ли постоје назнаке да су претходно признати импаритетни губици умањени или више не постоје. Импаритетни губитак се поништава уколико постоји промјена у процијењеном надокнадивом износу.

Код накнадног поништења губитка од умањења вриједности, књиговодствени износ средства (јединице која генерише готовину) повећава се до ревидованог процијењеног надокнадивог износа тог средства, при чему већа књиговодствена вриједност не премашује књиговодствену вриједност која би била утврђена да у претходним годинама није било признатих губитака на том средству (јединици која генерише готовину) услед умањења вриједности. Поништење губитка од умањења вриједности одмах се признаје као приход.

На дан 30. септембра 2018. године, на основу процјене менаџмента Групе, не постоје индикације да је вриједност сталне имовине обезвријеђена.

3.11. Финансијски инструменти

Класификација финансијских инструмената врши се на основу процјене њиховог садржаја при првом признавању на:

- 1) финансијску имовину,
- 2) финансијске обавезе, или
- 3) власничке инструменте.

Финансијска имовина

Финансијска имовина се признаје када Група постане једна од страна у уговорним одредбама инструмента.

Почетно признавање финансијске имовине врши се према њеној набавној цијени, која је фер вриједност дате или примљене накнаде. Трошкови трансакције директно приписиви стицању, се укључују у почетно процјењивање целокупне финансијске имовине, осим у случају када се ради о финансијској имовини која се вреднује по фер вриједности кроз биланс успеха.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.11. Финансијски инструменти (наставак)

Финансијска имовина (наставак)

Након почетног признавања, финансијска имовина се мјери по:

- 1) амортизованом трошку,
- 2) фер вриједности кроз остали укупни резултат, и
- 3) фер вриједности кроз биланс успјеха.

Финансијска имовина се мјери по амортизованом трошку уколико се држи унутар пословног модела чији је циљ држање финансијске имовине како би се наплатили уговорени новчани токови и уколико, у уговореним условима финансијске имовине на одређени датум настају новчани токови који су само плаћање главнице и камате на преостали дио дуга, осим ако се иницијално неопозиво признаје по фер вриједности кроз остали укупни резултат (ако то доводи до значајног смањења/елиминације рачуноводствене неусклађености).

Финансијска имовина која се мјери по фер вриједности кроз остали укупни резултат уколико се држи унутар пословног модела чији је циљ постигнут наплатом уговорних новчаних токова и продајом финансијске имовине и уколико, у уговореним условима финансијске имовине на одређени датум настају новчани токови који су само плаћање главнице и камате на преостали дио дуга, осим ако се иницијално неопозиво признаје по фер вриједности кроз биланс успјеха (ако то доводи до значајног смањења/елиминације рачуноводствене неусклађености).

При почетном признавању субјект може неопозиво одлучити да у осталом укупном резултату презентује накнадне промјене фер вриједности улагања у власнички инструмент, а да притом није ријеч о улагању које се држи ради трговања нити о неподвижном износу које је купац признао у оквиру пословних комбинација, на које се примјењује МСФИ 3.

МСФИ 9, допушта субјекту да донесе неопозиву одлуку о приказивању промјена фер вриједности улагања у власнички инструмент који се не држи ради трговања у осталом укупном резултату. Та одлука доноси се за сваки појединачни инструмент (односно дионицу). Износи признати у осталом укупном резултату не смију се накнадно преносити у рачун добити и губитка. Међутим, субјект може преносити кумулативну добит или губитак унутар власничког капитала. Дивиденде на таква улагања признају се у рачуну добити и губитка у складу са МСФИ 9, осим ако је јасно да дивиденда представља поврат дијела трошкова улагања.

Готовина и готовински еквиваленти

Готовина обухвата новац на текућим рачунима Групе и депозите по виђењу. Готовински еквиваленти су краткорочна, високо ликвидна улагања која се брзо претварају у познате износе готовине са безначајним утицајем ризика од промјене вриједности (краткорочно орочени депозити у банкама на период до три мјесеца).

Дати кредити и потраживања

Потраживања од купаца, кредити и остала потраживања са фиксним или одредивим плаћањима која не котирају на активном тржишту класификују се као имовина која се мјери по амортизованом трошку, уколико су испуњени горе поменути критеријуми класификације.

Кредити и потраживања вреднују се по амортизованом трошку, примјеном методе ефективне каматне стопе.

Ефективна каматна стопа израчунава се на основу процјене токова готовине, не укључујући очекиване кредитне губитке. Једном обрачуната приликом иницијалног признавања, ефективна каматна стопа се користи приликом наредних обрачуна прихода од камата (заснована на бруто књиговодственој вриједности или амортизованом трошку, а у зависности од нивоа умањења имовине). Приход од камате се признаје примјеном ефективне каматне стопе, осим у случају краткорочних потраживања, гдје би признавање прихода било нематеријално. Вриједност финансијске имовине се умањује путем исправке вриједности.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.11. Финансијски инструменти (наставак)

Финансијска имовина (наставак)

Дати кредити и потраживања (наставак)

Приликом обрачуна исправке вриједности Група примјењује модел очекиваног кредитног губитка тако што разматра вјероватноћу настанка неизвршења обавезе друге уговорне стране током очекиваног уговореног рока трајања финансијске имовине. Група врши анализу потраживања груписаних на бази различитих карактеристика купаца и трендова историјских губитака.

Финансијска имовине престаје да се признаје када је измирена, поништена, истекла, отписана или пренесена. Преноси се признају као престанак признавања уколико су сви битни ризици и користи пренесени, уколико нису пренесени, имовина наставља да се признаје.

Уколико ризици и користи нису пренесени или задржани, имовина се не признаје уколико контрола над имовином није пренесена.

Накнадно реализовани или наплаћени финансијски пласмани, дати аванси и потраживања признају се као приход текућег обрачунског периода.

Финансијска имовина се мјери по фер вриједности кроз биланс успеха само ако финансијска имовина није мјерена по амортизованом трошку или по фер вриједности кроз остали укупни резултат.

Финансијске обавезе

Финансијске обавезе обухватају дугорочне обавезе (дугорочне кредите), краткорочне обавезе из пословања и остале обавезе. Финансијске обавезе се признају када Група постане једна од страна у уговорним одредбама инструмента. Почетно признавање финансијских обавеза врши се према њиховој набавној цијени, која је фер вриједност дате или примљене накнаде.

Трошкови трансакције се укључују у почетно процјењивање свих финансијских обавеза, осим у случају када се ради о финансијским обавезама које се вреднују по фер вриједности кроз биланс успеха.

Финансијске обавезе се накнадно исказују по амортизованој вриједности примјеном ефективне каматне стопе, и оне финансијске обавезе које се вреднују по фер вриједности кроз биланс успеха по почетном признавању, изузев финансијских обавеза које су намијењене трговању. Трошкови по основу камата на финансијске обавезе се евидентирају на терет финансијских расхода у периоду на који се односе и приказују у оквиру осталих краткорочних обавеза.

Финансијска обавеза престаје да се признаје када Група испуни обавезу или када је обавеза плаћања, предвиђена уговором, укинута или истекла.

3.12. Залихе

Залихе се евидентирају по набавној вриједности или нето продајној вриједности, у зависности која је нижа.

Нето продајна вриједност је цијена по којој залихе могу бити продате у нормалним условима пословања након умањења цијене за трошкове продаје. Вриједност залиха укључује вриједност по факури добављача, транспортне и зависне трошкове. Алат и инвентар се отписују 100% приликом издавања у употребу. Вриједност залиха се утврђује на основу метода просјечне набавне цијене.

Залихе материјала за везане услуге се највећим дијелом односе на хардвере набављене за продају купцима у оквиру посебних продајних пакета.

Терећењем осталих расхода врши се исправка вриједности залиха у случајевима када се оцијени да је потребно свести вриједност залиха на њихову нето продајну вриједност. За оштећене залихе и залихе које по квалитету не одговарају стандардима врши се одговарајућа исправка вриједности, или се у цјелости отписују.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА (наставак)

3.13. Резервисања

Резервисања се признају и врше када Група има законску или уговорену обавезу као резултат прошлих догађаја и када је вјероватно да ће одлив ресурса који стварају економске добити бити потребан да се измири обавеза и када се може поуздано процијенити износ обавезе.

Резервисања се састоје од резервисања за судске спорове који се воде против Групе, одређени дисконтовањем будућих новчаних токова који одражавају тренутно стање на тржишту и специфичних ризика који се односе на дату обавезу.

3.14. Бенефиције за запослене

а) Порези и доприноси за обезбјеђење социјалне сигурности запослених

У складу са домаћим прописима и усвојеном рачуноводственом политиком, Група је обавезна да уплаћује доприносе разним државним фондовима за социјалну заштиту. Ове обавезе укључују доприносе на терет запослених и на терет послодавца у износима који се обрачунавају примјеном специфичних, законом прописаних стопа. Група има законску обавезу да изврши обуставу обрачунаних доприноса из бруто зарада запослених и да за њихов рачун изврши пренос обустављених средстава у корист одговарајућих државних фондова. Доприноси на терет запослених и на терет послодавца евидентирају се на терет трошкова у периоду на који се односе.

б) Обавезе по основу отпремнина и јубиларних награда

Група је обавезна да запосленима, при одласку у пензију исплати отпремнине у висини три посљедње мјесечне нето плате остварене од стране запосленог. Поред тога, Група је у обавези да исплаћује и јубиларне награде у висини између пола и једне и по просјечне мјесечне плате Групе.

На основу МРС 19 "Накнаде запосленима" захтијева се обрачун и укалкулисавање садашње вриједности акумулираних права запослених на отпремнине и јубиларне награде.

в) Обавезе по основу бонуса запосленима (варијабилни дио плате)

На основу одлуке Генералног директора Друштва, утврђена је основица и начин обрачуна бонуса запосленима, као варијабилни дио плате. Бонус се остварује на основу реализованог учинка, праћеног на кварталном или годишњем нивоу, и евидентира се као трошак личних примања и резервисање по наведеном основу у тренутку процјене да ће запослени остварити право на наведени бонус.

3.15. Извјештавање у сегменту

Група примјењује МСФИ 8 "Оперативни сегменти" који захтијева идентификовање оперативних сегмената на бази интерних извјештаја о компонентама Групе који се редовно прегледају од стране руководиоца надлежних за доношење кључних одлука, а у циљу алокације адекватних ресурса наведеним сегментима, као и анализе њихових резултата. Информације о сегментима су анализирани на бази врста услуга које пружају оперативни дијелови Групе (*Напомена 37*).

4. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПРОЦЈЕНЕ

Презентација консолидованих финансијских извјештаја захтијева од менаџмента коришћење најбољих могућих процјена и разумних претпоставки, које имају ефекта на презентоване вриједности средстава и обавеза и објелодањивање потенцијалних потраживања и обавеза на дан састављања консолидованих финансијских извјештаја, као и прихода и расхода у току извјештајног периода. Ове процјене и претпоставке су засноване на историјским и осталим информацијама расположивим на дан састављања консолидованих финансијских извјештаја. Будући стварни резултати могу да се разликују од процијењених износа.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
4. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПРОЦЈЕНЕ (наставак)

Основне претпоставке које се односе на будуће догађаје и остале значајне изворе неизвјесности при давању процјене на дан извјештаја о финансијском положају, које носе ризик са могућим исходом у материјално значајним корекцијама садашње вриједности средстава и обавеза у наредној финансијској години, представљене су у даљем тексту:

Процијењени корисни вијек некретнина, опреме и нематеријалне имовине

Одређивање корисног вијека некретнина, опреме и нематеријалних улагања је засновано на историјском искуству са сличним средствима, као и предвиђеним технолошким напретком и промјенама економских и индустријских фактора. Стопа амортизације која се примјењује на неко средство преиспитује се најмање на крају сваке пословне године и, ако постоје значајне промјене у очекиваној динамици трошења будућих економских користи које су садржане у средству, стопа амортизације се мијења како би се одразила промијењена динамика. Таква промјена се евидентира као промјена рачуноводствене процјене у складу са МРС/МСФИ. Менаџмент доставља, сваку промјену стопа амортизације за групу средстава Управном одбору на усвајање.

Услед значајности сталних средстава у укупној активи Групе, утицај сваке промјене у наведеним претпоставкама може бити материјално значајан на финансијски положај Групе, као и на резултате њеног пословања. На примјер, уколико би Група скратила, односно продужила просјечан корисни вијек сталне имовине за 10%, то би у периоду од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године резултовало у додатном, односно мањем трошку амортизације за 7,655,946 Конвертибилних марака (упоредни податак у 2017. години: 7,952,633 Конвертибилне марке).

Исправка вриједности потраживања

Приликом обрачуна исправке вриједности Група примјењује модел очекиваног кредитног губитка тако што разматра вјероватноћу настанка неизвршења обавезе друге уговорне стране током очекиваног уговореног рока трајања финансијске имовине. Група врши анализу потраживања груписаних на бази различитих карактеристика купаца и трендова историјских губитака (*Напомене 18, 19, и 20*).

Резервисања

Генерално, резервисања су у значајној мјери подложна процјенама. Група процјењује вјероватноћу да се нежељени случајеви могу догодити као резултат прошлих догађаја, и уколико је вјероватноћа већа од 50%, Група врши резервисање износа који је потребан да се измири обавеза. Иако Група поштује начело опрезности приликом процјене, с обзиром да постоји велика доза неизвјесности, у одређеним случајевима стварни резултати могу одступати од ових процјена (*Напомена 28*).

Приходи и расходи по основу међународног саобраћаја

Приходи (расходи) и потраживања (обавезе) који су произашли из потписаних споразума са ино операторима су приказани у приложеним консолидованим финансијским извјештајима, и односе се на приходе и расходе од међународних долазних, односно одлазних позива остварених са земљама са којима је Група успоставила директан обрачун међународног телефонског саобраћаја.

Дио остварених прихода, односно расхода по наведеном основу, евидентиран је на основу процјене извршене у складу са интерним обрачунима оствареног саобраћаја (*Напомена 22*). Менаџмент сматра да су интерни обрачуни оствареног саобраћаја адекватни, и да одражавају стварно остварени међународни саобраћај у одговарајућем периоду.

Правична (фер) вриједност

Пословна политика Групе је да објелодани информације о правичној вриједности aktive и пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности.

У Републици Српској и Босни и Херцеговини не постоји довољно тржишног искуства, као ни стабилности и ликвидности код куповине и продаје потраживања и остале финансијске aktive и пасиве, пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вриједност није могуће поуздано утврдити у одсуству активног тржишта. Уколико као доказ за фер вриједност није расположива котирана цијена на активном тржишту за исту имовину или обавезу користи се вриједност заснована на техникама процјене које користе податке са доступних тржишта.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

5. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ И УСЛУГА

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Приходи од продаје у земљи:		
Приходи од фиксне телефоније	53,567,233	60,074,626
Приходи од мобилне телефоније	146,974,890	147,136,191
Приходи од интегрисаних услуга	44,678,988	40,204,394
Приходи од интернета	17,253,035	17,771,490
Приходи од везаних услуга	31,729,640	28,527,455
Приходи од продаје робе	1,627,337	1,059,263
Приходи од пројектних услуга, продаје софтвера, робе и услуга едукације	1,742,417	1,577,820
Укупно приходи од продаје у земљи	297,573,540	296,351,239
Приходи од продаје у иностранству:		
Приходи од међународног обрачуна	24,584,281	25,253,872
Приходи од пројектних услуга, продаје софтвера, робе и услуга едукације	2,847,358	25,346
Укупно приходи од продаје у иностранству	27,431,639	25,279,218
Укупно приходи од продаје робе и услуга	325,005,179	321,630,457

6. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Приходи од закупнина	1,716,900	1,570,644
Приходи од укидања разграниченог прихода (донације) - (Напомена 26)	9,275	44,157
Остали приходи	3,313,179	1,732,310
	5,039,354	3,347,111

7. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА, РОБЕ И ВЕЗАНИХ УСЛУГА

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Материјал за везане услуге	39,011,035	36,110,034
Набавна вриједност продате робе	2,613,400	1,632,890
Електрична енергија	3,954,614	3,998,732
Гориво и мазиво	979,060	992,606
Остали трошкови материјала	1,610,646	1,683,907
	48,168,755	44,418,169

Трошкови материјала за везане услуге се односе на трошкове продатих хардвера у оквиру посебних продајних пакета.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

8. ТРОШКОВИ ЗАПОСЛЕНИХ

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Нето зараде и накнаде запосленим	27,068,766	26,287,088
Порези и доприноси на зараде и накнаде зарада	22,721,031	21,823,628
Накнаде члановима Управног одбора и Одбора за ревизију	272,661	236,837
Отпремнине	811,431	616,820
Остала лична примања	8,755,261	7,766,000
	59,629,150	56,730,373

9. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Трошкови међународног обрачуна	24,707,940	24,094,269
Трошкови одржавања	15,385,170	14,563,660
Трошкови закупа земљишта и пословних простора	11,642,121	13,284,451
Трошкови рекламе и пропаганде	9,194,926	10,086,509
Накнада за емитовање садржаја	10,253,784	7,543,908
Остале производне услуге	14,933,573	15,526,751
	86,117,514	85,099,548

10. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ РАСХОДИ

	У Конвертибилним маркама Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Индијектни порези који не зависе од пословног резултата	2,993,603	2,786,314
Накнаде Регулаторној агенцији за комуникације	5,352,597	5,522,198
Губици од расходања некретнина, опреме и нематеријалних улагања	17,992	20,483
Мањкови	957	8,006
Трошкови резервисања (Напомена 28)	89,964	15,192
Исправка вриједности краткорочних потраживања за очекиване кредитне губитке (Напомена 20)	3,007,034	2,771,613
Остали расходи	8,053,790	7,200,697
	19,515,937	18,324,503

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

11. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Приходи од камата		
- камате на депозите	463,716	854,462
- остале камате	748,488	816,378
	1,212,204	1,670,840
Остали финансијски приходи	169,980	355,527
Позитивне курсне разлике	227,416	487,133
Укупно финансијски приходи	1,609,600	2,513,500
Расходи камата		
- по основу кредитних уговора	(637,276)	(253,230)
- остале камате	(7,340)	(14,525)
	(644,616)	(267,755)
Негативне курсне разлике	(376,243)	(113,500)
Укупно финансијски расходи	(1,020,859)	(381,255)
Нето финансијски приходи	588,741	2,132,245

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
12. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА И GOODWILL

 У Конвертибилним маркама
 30. септембар 2018. и 31. децембар 2017. године

	<i>Goodwill</i>	Односи са купцима	GSM лиценца	UMTS лиценца	Остале лиценце	Остала нематеријална улагања	Капитализовани уговорни трошкови	Нематеријална улагања у припреми	Укупно нематеријална улагања
Набавна вриједност									
Стање, 1. јануар 2017. године	10,339,849	390,723	117,182,447	23,296,086	8,070,945	71,086,149	-	26,142,522	256,508,721
Повећања	-	-	-	-	207,299	1,259,227	-	2,062,970	3,529,496
Преноси	-	-	-	-	794,434	5,215,518	-	(6,009,952)	-
Активирања и пренос на основна средства	-	-	-	-	525,252	174,278	-	(513,767)	185,763
Расходовања	-	-	-	-	(5,619)	(208)	-	-	(5,827)
Остало	-	-	-	-	-	390,396	-	-	390,396
Стање, 31. децембар 2017. године	10,339,849	390,723	117,182,447	23,296,086	9,592,311	78,125,360	-	21,681,773	260,608,549
Стање, 1. јануар 2018. године	10,339,849	390,723	117,182,447	23,296,086	9,592,311	78,125,360	-	21,681,773	260,608,549
Повећања	-	-	-	-	318	1,573,434	2,986,784	489,073	5,049,609
Преноси	-	-	-	-	866,872	1,493,907	-	(2,360,779)	-
Пренос са некретнина и опреме	-	-	-	-	-	-	-	710,588	710,588
Стање, 30. септембар 2018. године	10,339,849	390,723	117,182,447	23,296,086	10,459,501	81,192,701	2,986,784	20,520,655	266,368,746
Акумулирана исправка вриједности									
Стање, 1. јануар 2017. године	-	55,233	95,381,309	11,912,842	6,738,276	48,420,149	-	-	162,507,809
Амортизација за годину	-	24,548	7,816,069	1,553,849	672,187	9,348,593	-	-	19,415,246
Расходовања	-	-	-	-	(4,156)	(208)	-	-	(4,364)
Пренос на основна средства	-	-	-	-	-	88,969	-	-	88,969
Остало	-	-	-	-	-	181,043	-	-	181,043
Стање, 31. децембар 2017. године	-	79,781	103,197,378	13,466,691	7,406,307	58,038,546	-	-	182,188,703
Стање, 1. јануар 2018. године	-	79,781	103,197,378	13,466,691	7,406,307	58,038,546	-	-	182,188,703
Амортизација за период	-	18,411	5,862,052	1,165,387	803,209	6,466,469	327,072	-	14,642,600
Стање, 30. септембар 2018. године	-	98,192	109,059,430	14,632,078	8,209,516	64,505,015	327,072	-	196,831,303
Садашња вриједност									
30. септембар 2018. године	10,339,849	292,531	8,123,017	8,664,008	2,249,985	16,687,686	2,659,712	20,520,655	69,537,443
31. децембар 2017. године	10,339,849	310,942	13,985,069	9,829,395	2,186,004	20,086,814	-	21,681,773	78,419,846

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

12. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА И GOODWILL (наставак)

Goodwill у износу од 10,339,849 Конвертибилних марака представља вишак средстава стицања пословном комбинацијом изнад удјела Мтел а.д. Бања Лука у нето фер вриједности препознатљивих средстава, признатих обавеза и потенцијалних обавеза стеченог зависног друштва *Logosoft* д.о.о. Сарајево.

Goodwill је приписив ефектима синергије кроз повећање удјела на тржишту и пружања нових услуга. Не очекује се да ће било какав *goodwill* настао на основу овог стицања бити коришћен као одбитна ставка у пореске сврхе.

На дан 30. јуна 2018. године, Група је извршила анализу и тест потенцијалног обезвређења *goodwill*-а, у складу са МРС 36 “Умањење вриједности имовине”, и то на бази анализе дисконтовања вриједности будућих новчаних токова, нивоа продаје оствареног текућим и планираним новим активностима зависног друштва, уштеда у наредном периоду, инвестиција и других пословних активности зависног друштва у наредним обрачунским периодима. Приликом анализе потенцијалног импаритета наведеног улагања, Група је користила пословне пројекције за период од десет година, уз дисконтну стопу од 12.13%. Напријед наведене пројекције су засноване на пословним плановима усвојеним од стране Менаџмента. Кључне претпоставке кориштене у пројекцијама (рефлектују претходно искуство и користе екстерне изворе информација) су очекивани раст пословних прихода у просјеку око 11% годишње, док је планиран раст пословних расхода за око 7% годишње.

На дан састављања ових консолидованих финансијских извјештаја не постоје индикације да су претпоставке кориштене у анализи неодрживе.

Односи са купцима представљају уговорне односе са корисницима консолидованог зависног друштва *Logosoft* д.о.о. Сарајево, који се амортизује у периоду од 16 година.

GSM лиценца се односи на посебну Дозволу за пружање GSM услуга на територији Босне и Херцеговине, издату од стране Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине (“РАК”) на период од 15 година од дана додјеливања, почевши од 12. октобра 2004. године.

Друга значајна телекомуникациона лиценца се односи на лиценцу за Универзалне мобилне телекомуникацијске системе (UMTS лиценца). Наиме, дана 26. марта 2009. године РАК је издао Друштву Дозволу за пружање мобилних услуга на универзалним мобилним телекомуникационим системима (UMTS лиценца), која важи од 1. априла 2009. године до 1. априла 2024. године (15 година).

Остала нематеријална улагања највећим дијелом се односе на софтвере.

Капитализовани уговорни трошкови се односе на имовину која произилази из трошкова извршења или добијања уговора, а који се у складу са МСФИ 15 капитализују и признају у току просјечног трајања уговора са купцем.

Капитализовани уговорни трошкови су амортизовани пропорционалним методом у току трајања претплатничког уговора (генерално до двије године) и то је период у којем се уговорне обавезе реализују према купцу.

У периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године, износ трошка амортизације признатог по том основу износи 327,072 Конвертибилне марке. Нису идентификовани импаритетни губици на овој врсти имовине.

Нематеријална улагања у припреми највећим дијелом се односе на софтвере у припреми.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
13. НЕКРЕТНИНЕ И ОПРЕМА

 У Конвертибилним маркама
 30. септембар 2018. и 31. децембар 2017. године

	Земљиште	Инфраструктура	Улагања у туђа стална средства	Опрема	Основна средства у припреми	Укупно основна средства
Набавна вриједност						
Стање, 1. јануар 2017. године	1,538,276	670,185,305	3,715,202	681,672,906	99,436,488	1,456,548,177
Повећања	-	1,347,149	162,174	4,703,198	68,041,301	74,253,822
Преноси	171,738	23,106,333	204,389	68,458,002	(91,940,462)	-
Пренос на нематеријалну имовину	-	-	-	(88,969)	(96,794)	(185,763)
Остали преноси	-	920	-	(5,255)	-	(4,335)
Расходовања	-	(40,655)	(1,114,719)	(30,394,371)	(178,742)	(31,728,487)
Мањак	-	(1,765)	-	(6,729)	(2,025)	(10,519)
Вишак	-	769,853	-	25,099	7,969	802,921
Демонтажа	-	-	-	(351,831)	193,763	(158,068)
Продаја	-	(309,158)	-	-	-	(309,158)
Пренос на средства намијењена продаји	-	-	-	(415,772)	-	(415,772)
Стање, 31. децембар 2017. године	1,710,014	695,057,982	2,967,046	723,596,278	75,461,498	1,498,792,818
Стање, 1. јануар 2018. године	1,710,014	695,057,982	2,967,046	723,596,278	75,461,498	1,498,792,818
Повећања	-	66,082,363	93,201	3,606,694	41,127,560	110,909,818
Преноси	1,910	11,795,154	220,464	32,385,209	(44,402,737)	-
Пренос са/на нематеријална улагања	-	-	-	93,832	(804,420)	(710,588)
Остали преноси	-	-	-	(4,366)	-	(4,366)
Расходовања	-	-	-	(2,315,136)	-	(2,315,136)
Демонтажа	-	-	-	(609,546)	272,531	(337,015)
Продаја	-	(50,398)	-	-	-	(50,398)
Пренос на средства намијењена продаји	-	-	-	(581,979)	(4,924)	(586,903)
Донирана опрема	-	-	-	(45,000)	-	(45,000)
Остало	-	2,450	(3,390)	7,875	-	6,935
Стање, 30. септембар 2018. године	1,711,924	772,887,551	3,277,321	756,133,861	71,649,508	1,605,660,165
Акумулирана исправка вриједности						
Стање, 1. јануар 2017. године	-	470,831,646	3,005,821	463,623,837	-	937,461,304
Амортизација за годину	-	24,839,205	248,680	60,234,703	-	85,322,588
Расходовања	-	(38,427)	(1,114,719)	(30,031,109)	-	(31,184,255)
Мањак	-	(1,765)	-	(4,935)	-	(6,700)
Вишак	-	769,853	-	25,000	-	794,853
Демонтажа	-	-	-	(158,068)	-	(158,068)
Продаја	-	(169,432)	-	-	-	(169,432)
Пренос на средства намијењена продаји	-	-	-	(346,170)	-	(346,170)
Пренос на нематеријалну имовину	-	-	-	(88,969)	-	(88,969)
Преноси	-	48	-	(2,710)	-	(2,662)
Стање, 31. децембар 2017. године	-	496,231,128	2,139,782	493,251,579	-	991,622,489
Стање, 1. јануар 2018. године	-	496,231,128	2,139,782	493,251,579	-	991,622,489
Амортизација за период	-	13,870,554	228,334	47,817,975	-	61,916,863
Расходовања	-	-	-	(2,313,421)	-	(2,313,421)
Демонтажа	-	-	-	(337,015)	-	(337,015)
Продаја	-	(15,709)	-	-	-	(15,709)
Пренос на средства намијењена продаји	-	-	-	(479,979)	-	(479,979)
Донирана опрема	-	-	-	(45,000)	-	(45,000)
Остало	-	-	(1,032)	4,050	-	3,018
Стање, 30. септембар 2018. године	-	510,085,973	2,367,084	537,898,189	-	1,050,351,246
Садашња вриједност						
30. септембар 2018. године	1,711,924	262,801,578	910,237	218,235,672	71,649,508	555,308,919
31. децембар 2017. године	1,710,014	198,826,854	827,264	230,344,699	75,461,498	507,170,329

Основна средства у припреми на дан 30. септембра 2018. године се углавном односе на телекомуникациону опрему, која је набављена, али још није пуштена у функцију.

На дан 30. септембра 2018. године не постоје ограничења власништва над некретнинама и опремом Групе. Уговорене, а нереализоване обавезе Групе по основу улагања у некретнине и опрему на дан 30. септембра 2018. године износе укупно 61,210,188 Конвертибилних марака (31. децембар 2017. године: 42,903,522 Конвертибилне марке).

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
14. УЛАГАЊА У ПРИДРУЖЕНО ДРУШТВО

	Удио	У Конвертибилним маркама	
		30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Улагања у МТЕЛ д.о.о. Подгорица (Црна Гора):	49%		
- Набавна вриједност улагања у МТЕЛ д.о.о. Подгорица		74,563,739	74,563,739
- Ефекат прве примјене МСФИ 15 и МСФИ 9, у придруженом друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица		(2,797,098)	-
- Свођење набавне вриједности улагања по основу признавања дијела добитака/(губитака) методом удјела		18,786,677	10,566,572
Улагање у МТЕЛ д.о.о. Подгорица, нето		90,553,318	85,130,311

На дан 30. септембра 2018. године, Група има 49% удјела у друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица, Црна Гора, које се, такође, бави пружањем телекомуникационих услуга на територији Црне Горе.

Укупан улог у МТЕЛ д.о.о. Подгорица, након првобитно уговореног износа на име куповине 49% удјела извршене 1. фебруара 2010. године, докапитализације, као и осталих трошкова који су у директној вези са наведеном трансакцијом, те уносом неновчаног улога, износи 74,563,739 Конвертибилних марака.

Улагање у придружено друштво МТЕЛ д.о.о. Подгорица рачуноводствено се обухвата примјеном методе удјела. Учешће Групе у добитку придруженог друштва, за период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године, износи 8,220,105 Конвертибилних марака. Друштво МТЕЛ д.о.о. Подгорица је саставило појединачне финансијске извјештаје за период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године.

Кретање на улозима у придруженом друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица је било сљедеће:

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Година која се завршава 31. децембра 2017.
<i>Стање, 01. јануар</i>		
- Ефекат прве примјене МСФИ 15 и МСФИ 9, у придруженом друштву МТЕЛ д.о.о. Подгорица	85,130,311	79,780,783
Учешће у добитку придруженог друштва који се обрачунава коришћењем методе удјела (напомена 3.1.г)	(2,797,098)	-
	8,220,105	5,349,528
<i>Стање, крај периода/године</i>	90,553,318	85,130,311

Придружено друштво МТЕЛ д.о.о. Подгорица је приликом прве примјене МСФИ 15 и МСФИ 9, користило метод кумулативног ефекта у оквиру кога се кумулативни ефекат прве примјене стандарда признаје као корекција нераспоређене добити на дан 1. јануара 2018. године, при чему се упоредни подаци не коригују.

Сумиране финансијске информације придруженог друштва МТЕЛ д.о.о. Подгорица презентоване у складу са МСФИ су дате у наставку:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Стална имовина	315,261,988	288,078,382
Обртна имовина	159,201,051	138,589,009
Текуће обавезе	200,442,797	148,100,458
Другорочне обавезе	173,219,254	188,833,305

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

14. УЛАГАЊА У ПРИДРУЖЕНО ДРУШТВО (наставак)

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Период који се завршава 30. септембра 2017.
Приходи	114,772,077	111,435,939
Добитак из редовног пословања	20,942,073	18,488,009
Нето добитак периода	16,775,729	15,690,253
Остали укупни резултат периода	-	-
Укупни свеобухватни резултат придруженог друштва	16,775,729	15,690,253
<i>Дивиденде примљене од придруженог друштва</i>	-	-

15. ОСТАЛА УЛАГАЊА

	Удио	У Конвертибилним маркама	
		30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
<i>Финансијска имовина која се мјери по фер вриједности кроз остали укупни резултат:</i>			
- Нова банка а.д. Бања Лука	0.02%	6,431	6,431
		6,431	6,431
<i>Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку:</i>			
- Дугорочне обвезнице Републике Српске		55,802	64,815
- Центар за међународно право и међународну пословну сарадњу д.о.о. Бања Лука	22.97%	400	400
		56,202	65,215
		62,633	71,646

Акције Нове банке а.д. Бања Лука (чине 0.02% капитала банке) котирају на активном, али недовољно развијеном финансијском тржишту Републике Српске, и вредноване су по фер вриједности на датум извјештаја о финансијском положају гдје су промјене у фер вриједности исказане као добици/(губици) у оквиру извјештаја о осталом укупном резултату.

Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку се односи на обвезнице Републике Српске емитоване од стране Министарства финансија Републике Српске, а по основу плаћања дуга који буџетски корисници имају према Друштву. Обвезнице су издате са роком доспијећа од 15 година, почевши од 31. децембра 2007. године, уз *grace* период од 5 година са каматном стопом од 1.5% годишње, и вредноване су по амортизованој вриједности кориштењем ефективне каматне стопе.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

16. ДУГОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА И КРЕДИТИ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
<i>Дугорочни кредити запосленима</i>	104,159	120,823
<i>Минус: Дио дугорочних кредита који доспијева до једне године (напомена 21)</i>	(82,525)	(84,864)
<i>Укупно дугорочни кредити запосленима</i>	21,634	35,959
- Остали дугорочни депозити	3,176,025	27,176,025
- Остали дугорочни пласмани	101,299	52,432
<i>Укупно остали дугорочни депозити и пласмани</i>	3,277,324	27,228,457
Укупно дугорочна потраживања и кредити	3,298,958	27,264,416
<i>Минус: Акумулирани импаритетни губитак:</i>		
- исправка вриједности дугорочних кредита	(5,672)	(8,733)
- исправка вриједности дугорочних пласмана	(34,985)	(37,069)
	(40,657)	(45,802)
	3,258,301	27,218,614

Остали дугорочни депозити се односе на дугорочне депозите Групе код пословних банака у Босни и Херцеговини орочени по тржишним условима.

17. ЗАЛИХЕ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Материјал	3,797,126	4,307,911
Роба	392,678	223,011
Материјал за везане услуге	13,387,368	11,286,237
Дати аванси за залихе	2,108,662	2,568,233
	19,685,834	18,385,392

У току извјештајног периода није било трошкова по основу расхода, односно отписа залиха.

18. КУПЦИ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
<i>Купци:</i>		
- повезана правна лица (Напомена 33 (а))	5,586,332	5,807,931
- у земљи	119,725,357	113,406,729
- у иностранству	2,636,582	2,102,275
Бруто потраживања	127,948,271	121,316,935
<i>Минус: Исправка вриједности потраживања за очекиване кредитне губитке</i>	(57,685,964)	(54,732,484)
	70,262,307	66,584,451

Укупна бруто потраживања од купаца на дан 30. септембра 2018. године износе 127,948,271 Конвертибилну марку. Група је примјенила поједностављени приступ у признавању губитака за целокупни период трајања за потраживања од купаца и остала потраживања која не садрже значајну компоненту финансирања, груписањем различитих карактеристика купаца и трендова историјских губитака.

Укупна исправка вриједности потраживања на дан 30. септембра 2018. године износи 57,685,964 Конвертибилне марке и представља 45.09% укупне бруто вриједности потраживања од купаца. Промјене на рачунима исправки вриједности потраживања су приказане у *Напомени 20* уз консолидоване финансијске извјештаје.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

19. ДРУГА ПОТРАЖИВАЊА

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Остала потраживања	2,432,497	1,821,449
	2,432,497	1,821,449
<i>Минус: Исправка вриједности других потраживања</i>	(789,373)	(735,819)
	1,643,124	1,085,630

20. ИСПРАВКЕ ВРИЈЕДНОСТИ КРАТКОРОЧНИХ ПОТРАЖИВАЊА

	У Конвертибилним маркама		
	Период 1. јануар - 30. септембар 2018. и пословна 2017. година		
	Купци (напомена 18)	Друга потраживања (напомена 19)	Укупно
<i>Стање, 1. јануар 2017. године</i>	52,984,527	723,773	53,708,300
Исправке у току године на терет резултата	3,189,700	121,408	3,311,108
Отпис потраживања	(1,550,354)	(751)	(1,551,105)
Остало	108,611	(108,611)	-
<i>Стање, 31. децембар 2017. године</i>	54,732,484	735,819	55,468,303
<i>Стање, 1. јануар 2018. године</i>	54,732,484	735,819	55,468,303
Исправке у току периода на терет резултата (напомена 10)	2,914,243	92,791	3,007,034
Остало	39,237	(39,237)	-
<i>Стање, 30. септембар 2018. године</i>	57,685,964	789,373	58,475,337

21. ДЕПОЗИТИ И ПОТРАЖИВАЊА ЗА КРЕДИТЕ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Краткорочно орочени депозити	62,026,507	8,016,613
Кредити радницима који доспијевају до једне године (напомена 16)	82,525	84,864
	62,109,032	8,101,477

22. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Обрачуната потраживања	3,220,787	6,106,528
Уговорна имовина	13,811,052	13,657,281
Унапријед плаћени трошкови	1,467,877	1,279,997
Обрачунате авансне фактуре за потребе обрачуна ПДВ-а	1,740,000	1,691,455
	20,239,716	22,735,261

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
22. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА (наставак)

Обрачуната потраживања се највећим дијелом, у износу од 1,921,937 Конвертибилних марака, односе на процјену међународног саобраћаја и *roaming*-а, која је извршена у складу са интерним обрачунима оствареног саобраћаја, односно обрачуном добијеним од клириншке куће, док се на обрачуната потраживања за процјену попушта по основу роминга које Друштво треба да прими по основу обрачунатог међународног саобраћаја са другим операторима односи 1,228,199 Конвертибилних марака.

Уговорна имовина представља право Групе на накнаду у замјену за робу или услуге које је Група пренијела купцу када је то право условљено другим факторима, осим протока времена (нпр. испорука других елемената уговора). Група признаје уговорну имовину углавном из уговора у којима се уређај испоручује у одређеном тренутку у пакету са услугама које се пружају током времена.

23. ГОТОВИНА И ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Жиро рачуни	27,616,953	18,943,377
Девизни рачуни	4,909,052	5,967,340
Благајне	42,952	38,632
Готовински еквиваленти	100,000	100,000
	32,668,957	25,049,349

24. КАПИТАЛ
Акцијски капитал

Структура акцијског капитала Друштва (по Књизи акционара коју води Централни регистар хартија од вриједности Републике Српске а.д. Бања Лука) на дан 30. септембра 2018. и 31. децембра 2017. године је била сљедећа:

	30. септембар 2018.		31. децембар 2017.	
	У	%	У	%
Телеком Србија а.д. Београд, Србија	319,428,193	65.01	319,428,193	65.01
Пензијски резервни фонд РС а.д. Бања Лука	43,840,269	8.92	43,840,269	8.92
Фонд за реституцију РС а.д. Бања Лука	24,715,439	5.03	24,715,439	5.03
Duif Kristal invest a.d. – OMIF Future fund	15,894,109	3.23	16,215,283	3.30
Остали акционари	87,505,745	17.81	87,184,571	17.74
	491,383,755	100.00	491,383,755	100.00

Основни капитал Друштва у износу од 491,383,755 Конвертибилних марака, у потпуности је уплаћен и подијељен на 491,383,755 обичних (редовних) акција, од којих је свака номиналне вриједности 1 Конвертибилну марку. Све акције су исте класе са истим правима, обичне и гласе на име. Свака акција даје право на један глас.

Акције Друштва котирају на Бањалучкој берзи хартија од вриједности у Републици Српској (активно, али недовољно развијено финансијско тржиште). Тржишна вриједност једне акције са стањем на дан 30. септембра 2018. године износи 0.91 Конвертибилну марку (31. децембар 2017. године: 1.06 Конвертибилних марака). Зарада и дивиденда по акцији је приказана у *Напомени 34* уз консолидоване финансијске извјештаје.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
24. КАПИТАЛ (наставак)
Законске резерве

Законске резерве на дан 30. септембра 2018. године у износу од 49,141,766 Конвертибилних марака представљају издвајања из расподеле добитка у складу са чланом 231. Закона о привредним друштвима, и то најмање у висини 5% од добитка текуће године умањене за губитак претходне године, све док те резерве, заједно са резервама капитала, не достигну висину од најмање 10% основног капитала или Статутом одређени већи дио основног капитала.

Законске резерве користе се за покриће губитка, а ако прелазе износ од 10% основног капитала, или Статутом одређеног већег дијела основног капитала, могу се користити и за повећање основног капитала.

Остале резерве – резерве по основу инвестиционе обавезе

Остале резерве на дан 30. септембра 2018. године у износу од 97,791,500 Конвертибилних марака цјелокупно се односе на резерве формиране у току 2008. године, и то на основу уплаћене инвестиционе обавезе већинског власника (Телеком Србија а.д. Београд), као купца већинског пакета акција Друштва.

25. КАМАТОНОСНИ КРЕДИТИ И ТЕКУЋЕ ДОСПИЈЕЋЕ ДУГОРОЧНИХ ОБАВЕЗА

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
а) Краткорочни кредити:		
- Новчани кредити	904,384	-
	904,384	-
б) Дугорочни кредити:		
- Новчани кредити	103,365,616	5,500,772
- Кредити за набавке опреме	48,002,775	54,985,382
Укупно дугорочне обавезе	151,368,391	60,486,154
<i>Минус:</i> текуће доспијеће дугорочних обавеза:		
- дугорочни кредити	(30,660,925)	(25,719,965)
Укупно текуће доспијеће дугорочних обавеза	(30,660,925)	(25,719,965)
	120,707,466	34,766,189

Просјечна каматна стопа на дугорочне кредите (кредите за набавке опреме) је у висини шестомјесечног EURIBOR-а увећаног за маржу у распону од 0.5% до 1.0% годишње (2017. године: шестомјесечни EURIBOR увећан за маржу у распону од 0.5% до 1.0% годишње). Каматна стопа за новчани кредит је у распону од 2.13% до 2,20%.

Уговорна валута за све кредите, осим кредита одобрених од Владе Краљевине Шпаније и добављача из земље је EUR.

Друштво измирује све своје обавезе по кредитима у складу са уговореном динамиком, према утврђеним ануитетним плановима. Такође, Друштво поштује и све остале одредбе из уговора о кредитима и нема кршења било којих одредби уговора који би евентуално захтијевали пријевремену отплату обавеза.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
25. КАМАТОНОСНИ КРЕДИТИ И И ТЕКУЋЕ ДОСПИЈЕЋЕ ДУГОРОЧНИХ ОБАВЕЗА (наставак)

Рочност доспијећа отплата дугорочних кредита:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Текућа доспијећа	30,660,925	25,719,965
Између једне и двије године	26,578,931	20,353,625
Између двије и три године	20,854,100	7,475,169
Између три и четири године	17,829,815	2,683,482
Између четири и пет година	16,314,270	1,628,815
Након пет година	39,130,350	2,625,098
Укупно дугорочни дио кредита	120,707,466	34,766,189
	151,368,391	60,486,154

26. РАЗГРАНИЧЕНИ ПРИХОДИ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Примљене донације	77,294	86,569
<i>Минус: Краткорочни дио разграниченог прихода</i>	(12,367)	(12,367)
	64,927	74,202

Кретања на разграниченим приходима у периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. и у пословној 2017. години су била сљедећа:

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Година која се завршава 31. децембар 2017.
<i>Стање, 1. јануар</i>	86,569	56,557
Примљене донације	-	123,670
Смањење у корист осталих прихода	(9,275)	(93,658)
<i>Стање, крај периода/године</i>	77,294	86,569

27. БЕНЕФИЦИЈЕ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Бенефиције за запослене		
- дугорочни дио	5,448,464	6,035,526
- краткорочни дио	744,451	747,027
	6,192,915	6,782,553

Дугорочна резервисања за бенефиције за запослене са стањем на дан 30. септембра 2018. године у износу од 6,192,915 Конвертибилних марака се односе на дугорочна и краткорочна резервисања по основу обрачуна садашње вриједности акумулираних права запослених Друштва на отпремнине и јубиларне награде, у складу са МРС 19 "Бенефиције за запослене".

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
27. БЕНЕФИЦИЈЕ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ (наставак)

Трошкови везани за накнаде приликом одласка у пензију и јубиларне награде утврђују се коришћењем метода пројектованих јединица кредитирања, са актуарским одмјеравањем које се врши на дан извјештаја о финансијском положају.

У складу са наведеним, Група је ангажовала овлашћеног актуара да у име Групе изврши обрачун садашње вриједности акумулираних права запослених на отпремнине и јубиларне награде на дан 31. децембра 2017. године. Приликом обрачуна наведене садашње вриједности акумулираних права запослених на отпремнине и јубиларне награде овлашћени актуар је користио сљедеће претпоставке: дисконтна стопа од 3.8% до 4.5% годишње, пројектовани раст зарада у распону од 1.2% до 2.3% годишње, пројектоване године радног стажа за одлазак у пензију 40 година за мушкарце и 35 до 40 година за жене, пројектована флукуација запослених на основу података о историјском кретању запослених у претходном периоду, званично објављене стопе морталитета из окружења, као и остали услови неопходни за остваривање права на отпремнину и јубиларну награду.

Број мјесечних зарада за јубиларне награде приказан је у табели:

Број година проведених у Друштву	Број зарада
10	0.5
20	1
30	1.5
40	0.5

С обзиром на то да није било значајне флукуације запослених, као ни промјене осталих актуарских претпоставки, у периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године, Група је извршила ажурирање наведеног актуарског обрачуна садашње вриједности акумулираних права запослених на отпремнине и јубиларне награде.

Кретања на дугорочним обавезама за бенефиције за запослене у периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. и у пословној 2017. години су била сљедећа:

	У Конвертибилним маркама			
	Краткорочни дио		Дугорочни дио	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Стање, 1. јануар	747,027	648,463	6,035,526	6,099,828
Резервисања у току периода/године	-	98,357	-	399,908
Пренос/Донос на краткорочни дио	587,062	464,210	(587,062)	(464,210)
Исплате у току периода/године	(589,638)	(464,003)	-	-
<i>Стање, крај периода/године</i>	744,451	747,027	5,448,464	6,035,526

28. РЕЗЕРВИСАЊА

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Година која се завршава 31. децембра 2017.
Стање, 1. јануар	57,161	207,434
Резервисања за судске спорове	89,964	15,192
Укидања резервисања за судске спорове	(5,675)	(165,465)
<i>Стање, крај периода/године</i>	141,450	57,161

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
29. ДОБАВЉАЧИ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
<i>Добављачи:</i>		
- повезана правна лица (<i>Напомена 33(а)</i>)	4,673,510	4,551,105
- у земљи	40,512,819	41,881,674
- у иностранству	6,994,751	8,458,532
- за нефактурисане инвестиције и услуге	3,921,774	4,973,896
	56,102,854	59,865,207

Обавезе према добављачима су некаматносни. Група редовно измирује своје обавезе према добављачима. Група има политике управљања финансијским ризицима како би осигурала да се обавезе плаћају у уговореним роковима.

Просјечан период плаћања обавеза према добављачима у периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године био је 61 дан (31. децембар 2017. године: 78 дана).

Старосна структура обавеза према добављачима у периоду од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године и 31. децембра 2017. године је следећа:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
0-30 дана	42,461,540	43,933,351
31-60 дана	5,086,167	7,195,946
61-120 дана	6,083,896	5,684,748
121-180 дана	1,782,614	2,328,391
181-270 дана	630,627	234,477
271-360 дана	58,010	488,294
	56,102,854	59,865,207

30. ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Разграничени приходи од продаје <i>prepaid</i> допуна	1,649,211	1,127,934
Обрачунате обавезе по основу међународног саобраћаја	6,366,763	15,352,651
Обрачунате обавезе по основу дистрибуције медијских садржаја	1,828,182	1,580,337
Обрачунате обавезе по основу осталих трошкова периода	8,485,019	6,894,572
Разграничене авансне фактуре за потребе обрачуна ПДВ-а	1,581,336	1,564,655
Остала пасивна временска разграничења	173,695	231,718
	20,084,206	26,751,867

Обрачунате обавезе по основу међународног саобраћаја које на дан 30. септембра 2018. године, износе 6,366,763 Конвертибилне марке у највећем дијелу се односи на процјену попушта по основу роминга, које Група треба да одобри по основу оствареног међународног саобраћаја са другим операторима, а за које још увијек није издата коначна фактура нити добијен обрачун од стране клириншке куће (*Напомена 3.2.5.*).

Обрачунате обавезе по основу осталих трошкова периода које на дан 30. септембра 2018. године, износе 8,485,019 Конвертибилних марака, представљају трошкове периода за које постоје довољна сазнања о постојању и настанку истих, али до дана састављања консолидованих финансијских извјештаја, Група није примила коначну фактуру за примљене услуге или добра.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

31. ОСТАЛЕ ОБАВЕЗЕ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Примљени аванси и пренаплате од купаца	1,967,345	1,775,505
Обавезе за порезе, царине и дажбине на терет трошкова	233,100	256,897
Обавезе за порез на додату вриједност	2,527,741	1,473,297
Обавезе према запосленима	5,837,176	366,141
Друге обавезе	470,050	377,475
	11,035,412	4,249,315

32. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК
(а) Компоненте пореза на добитак

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Текући порески расход периода	4,498,494	4,889,425
Одложени порески расход - смањење одложених пореских средстава	118,842	62,702
Одложени порески приход - смањење одложених пореских обавеза по основу пословних комбинација	(78,266)	(147,090)
	4,539,070	4,805,037

(б) Усаглашавање пореза на добитак и производа резултата пословања прије опорезивања и прописане пореске стопе

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
<i>Добитак прије опорезивања</i>	48,862,560	50,699,113
Порез на добитак по стопи од 10%	4,886,256	5,069,911
<i>Усклађивања расхода/прихода:</i>		
- ефекат неопорезивих прихода	(825,453)	(872,975)
- ефекат непризнатих трошкова	437,691	692,489
- ефекат привремених разлика	40,576	(84,388)
<i>Порез на добитак</i>	4,539,070	4,805,037
<i>Ефективна пореска стопа за период</i>	9.29%	9.48%

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

32. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК (наставак)
(в) Одложена пореска средства

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Година која се завршава 31. децембра 2017.
Привремене разлике:		
<i>Стање, 1. јануар</i>	506,297	635,360
Одложена пореска средства по основу вредновања некретнина и опреме за пореске сврхе	(118,842)	(129,063)
<i>Стање, крај периода/године</i>	387,455	506,297

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Година која се завршава 31. децембра 2017.
Неискоришћени порески губитак		
<i>Стање, 1. јануар</i>	-	55,494
Повећање одложених пореских средстава по основу неискоришћених пореских губитака - Logosoft д.о.о. Сарајево	-	(55,494)
<i>Стање, крај периода/године</i>	-	-

На дан састављања ових консолидованих финансијских извјештаја, Група нема пореске губитке који се преносе и надокнађују умањивањем пореске основице у наредним годинама.

(г) Одложене пореске обавезе

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Привремене разлике по основу пословне комбинације		
<i>Стање, 1. јануар</i>	(776,132)	(957,241)
Смањење одложених пореских обавеза у току периода/године	78,266	181,109
<i>Стање, крај периода/године</i>	(697,866)	(776,132)

Одложене пореске обавезе по основу пословне комбинације се односе на привремене разлике између књиговодствене вриједности нематеријалних улагања и опреме и њихове пореске основе, а настале по основу пословне комбинације, односно куповине зависног друштва Logosoft д.о.о. Сарајево.

(д) Текућа пореска потраживања

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Потраживања за преплаћени порез на добитак	338,471	907,692
<i>Стање, крај периода/године</i>	338,471	907,692

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
33. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ СТРАНАМА

Већински власник Групе је друштво Телеком Србија а.д. Београд, чији је већински власник Република Србија.

Сљедећа салда потраживања и обавеза су произашла из трансакција обављених са повезаним странама:

(а) ИЗВЈЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
АКТИВА		
а) Потраживања од купаца:		
- Телеком Србија а.д. Београд	2,867,268	3,628,483
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	2,528,513	1,641,454
- HD - WIN д.о.о. Београд	5,124	5,124
- МТС д.о.о. Косовска Митровица	185,427	532,870
	5,586,332	5,807,931
б) Обрачунати, а нефактурисани приходи из међународног саобраћаја:		
- Телеком Србија а.д. Београд	1,218,813	1,828,231
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	-	188,632
	1,218,813	2,016,863
в) Остала краткорочна потраживања:		
- HD - WIN д.о.о. Београд	-	352
- Телеком Србија а.д. Београд	2,429	-
	2,429	352
Укупно потраживања	6,807,574	7,825,146
ПАСИВА		
а) Дугорочне обавезе		
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(82,145)	(82,145)
б) Обавезе према добављачима:		
- Телеком Србија а.д. Београд	(3,275,638)	(3,813,191)
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(1,180,137)	(499,790)
- HD - WIN д.о.о. Београд	(122,044)	(114,416)
- GO4YU д.о.о. Београд	(24,252)	-
- Телеком Србија а.д. Београд - за нефактурисане набавке	(71,438)	(123,708)
	(4,673,509)	(4,551,105)
в) Обрачунати (процијењени) трошкови:		
- Телеком Србија а.д. Београд	(1,421,294)	(679,419)
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(335,172)	(283,375)
- HD - WIN д.о.о. Београд	(122,787)	(229,575)
- GO4YU д.о.о. Београд	(12,126)	(10,757)
	(1,891,379)	(1,203,126)
Укупно обавезе	(6,647,033)	(5,836,376)
Нето потраживања	160,541	1,988,770

Трансакције са повезаним лицима су вредноване под истим или сличним комерцијалним условима као и трансакције са другим правним лицима. На дан састављања ових консолидованих финансијских извјештаја, Група нема очекиваних кредитних губитака по основу којих би се извршила исправка вриједности потраживања од повезаних правних лица.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

33. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ СТРАНАМА (наставак)
(б) ИЗВЈЕШТАЈ О УКУПНОМ РЕЗУЛТАТУ

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра 2018.	Период који се завршава 30. септембра 2017.
ПРИХОДИ		
а) Приходи од продаје услуга:		
- Телеком Србија а.д. Београд	15,868,263	10,354,548
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	2,239,968	2,239,957
- HD - WIN д.о.о. Београд	46,118	46,118
- МТС д.о.о. Косовска Митровица	1,367,511	-
- Yunet International д.о.о. Београд	4,757	-
	19,526,617	12,640,623
б) Приходи од продаје робе:		
- Телеком Србија а.д. Београд	917,887	-
в) Остали приходи:		
- Телеком Србија а.д. Београд	26,990	52,268
Укупно приходи	20,471,494	12,692,891
РАСХОДИ		
а) Трошкови међународног обрачуна		
- Телеком Србија а.д. Београд	(11,966,303)	(10,703,210)
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(1,217,782)	(1,199,077)
	(13,184,085)	(11,902,287)
б) Трошкови одржавања		
- Телеком Србија а.д. Београд	(7,044)	(14,794)
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(74,996)	(58,528)
	(82,040)	(73,322)
в) Трошкови накнада за емитовање садржаја		
- Телеком Србија а.д. Београд	(953,164)	(452,964)
- HD - WIN д.о.о. Београд	(1,098,394)	(1,029,745)
- GO4YU д.о.о. Београд	(113,258)	(41,072)
	(2,164,816)	(1,523,781)
г) Трошкови осталих производних услуга		
- Телеком Србија а.д. Београд	(1,104,389)	(1,014,094)
- HD - WIN д.о.о. Београд	(6,689)	(6,689)
- МТЕЛ д.о.о. Подгорица	(1,930)	(3,097)
- mts Банка д.о.о. Београд	(2,773)	-
	(1,115,781)	(1,023,880)
д) Трошкови продате робе		
- Телеком Србија а.д. Београд	(940,453)	-
- МТС д.о.о. Косовска Митровица	(356,286)	-
	(1,296,739)	-
Укупно расходи	(17,843,461)	(14,523,270)
Нето приходи/(расходи)	2,628,033	(1,830,379)
Краткорочна примања кључног руководећег особља:		
- Извршни одбор и управа повезаних правних лица	(851,836)	(864,080)
- Управни одбор	(208,136)	(222,048)
- Одбор за ревизију	(63,174)	(66,612)
- Надзорни одбор	(55,628)	-
	(1,178,774)	(1,152,740)

Кључно руководеће особље не прима накнаде за додатне дугорочне бенефиције, односно бенефиције по престанку запослења, осим бенефиција објелодањених у Напомени 3.14.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
34. ЗАРАДА И ДИВИДЕНДА ПО АКЦИЈИ

	У Конвертибилним маркама	
	Период који се завршава 30. септембра	
	2018.	2017.
Нето добитак обрачунског периода	44,323,490	45,894,076
Просјечан пондерисан број издатих акција	491,383,755	491,383,755
Зарада по акцији (основна и разријеђена)	0.0902	0.0934

Дана 6. јуна 2018. године Скупштина акционара Друштва је донијела Одлуку о расподјели дијела добити из 2017. године, по којој је извршена расподјела добити власницима капитала, у складу са Статутом Друштва, у износу од 34,630,328 Конвертибилних марака (0.07047 Конвертибилних марака дивиденде по акцији).

Обавезе за преостале неисплаћене дивиденде акционарима на дан 30. септембра 2018. године износе 11,781,101 Конвертибилну марку (31. децембар 2017. године: 21,564,115 Конвертибилних марака).

35. ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ
Судски спорови

Група се повремено јавља као тужена страна у споровима које физичка и правна лица воде против Групе. Процијењене потенцијалне обавезе Групе по судским споровима у којима је Група тужена страна на дан 30. септембра 2018. године износе укупно 88,740,554 Конвертибилних марака, не укључујући ефекте потенцијалних затезних камата и трошкова судских спорова.

Најзначајнији спорови су они у којима се као тужиоци јављају Блицнет д.о.о. Бања Лука у износу од 41.5 милиона Конвертибилних марака, и *Crumb group* д.о.о. Бијељина у износу од 42 милиона Конвертибилних марака. Управа користи правне савјете за горе наведене спорове, на основу којих вјерује да је вјероватноћа негативног исхода по Групу мала, с обзиром на чињеницу да не постоји ваљан правни основ за наведене спорове.

Увјерење о неоснованости тужбених захтјева усмјерених против Групе, Управа темељи на чињеницама да су у свим случајевима надлежни органи, у законом предвиђеном поступку, већ утврдили да противправности на страни Групе није било. Управа, даље, не очекује да ће коначан исход наведених спорова значајно угрозити материјално-финансијско пословање Групе. На основу наведених чињеница Група није евидентирала резервисања по основу датих спорова, нити сматра да су даља објелодањивања неопходна.

Као што је објелодањено у Напомени 28 уз финансијске извештаје, на дан 30. септембра 2018. године Група је формирала резервисања за потенцијалне губитке који могу проистећи из судских спорова у укупном износу од 141,450 Конвертибилних марака. Руководство Групе процјењује да неће настати материјално значајни губици по основу исхода преосталих судских спорова у току, изнад износа за који је извршено резервисање.

36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ
36.1. Управљање капиталом

Циљ управљања капиталом је да Група задржи способност да настави са својим пословањем у неограниченом периоду у предвидивој будућности, како би очувало оптималну структуру капитала са циљем да смањи трошкове капитала, а акционарима обезбиди дивиденде, док истовремено Група прати капитал на основу коефицијента задужености.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)

36.1. Управљање капиталом (наставак)

Менаџмент Групе прегледа структуру капитала по потреби. На основу тог прегледа Група уравнотежава структуру капитала преко нових дугорочних инвестиција, као и узимања нових кредита или откупа постојећих. Цјелокупна стратегија Групе за управљање капиталом је непромијењена.

36.1.1. Рацио укупне задужености према капиталу

Показатељи задужености Групе са стањем на крају периода били су сљедећи:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Задуженост (а)	152,272,775	60,486,154
Готовина и готовински еквиваленти	(32,668,957)	(25,049,349)
Нето задуженост	119,603,818	35,436,805
Капитал (б)	667,729,564	660,833,500
Рацио укупног дуговања према капиталу	17.91%	5.36%

(а) Задуженост се односи на дугорочне кредитне обавезе, као и текућа доспијећа дугорочних кредитних обавеза.

(б) Капитал укључује акцијски капитал, резерве, нераспоређени добитак и губитке од финансијске имовине мјерене по фер вриједности кроз остали укупни резултат.

36.1.2. Значајне рачуноводствене политике у вези са финансијским инструментима

Значајне рачуноводствене политике и усвојена начела, укључујући критеријум за признавање, основе мјерења и основе признавања прихода и расхода за сваку категорију финансијске имовине, финансијских обавеза и капитала, детаљније су објашњене у *Напомени 3* уз консолидоване финансијске извјештаје.

36.1.3. Категорије финансијских инструмената

Као што је објелодањено у *Напомени 2*, ових консолидованих финансијских извјештаја од 01. јануара 2018. године, Група примјењује МСФИ 9 Финансијски инструменти, који замјењује МРС 39 Финансијски инструменти: признавање и одмјеравање.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)
36.1. Управљање капиталом (наставак)
36.1.3. Категорије финансијских инструмената (наставак)

У сљедећој табели су приказане категорије финансијских инструмената према МСФИ 9, у поређењу са категоризацијом која је била у примјени у складу са МРС 39:

Финансијски инструменти	Категорије финансијских инструмената		У Конвертибилним маркама на дан 30. септембар 2018. године		У Конвертибилним маркама на дан 1. јануар 2018. године	
	МРС 39	МСФИ 9	МРС 39	МСФИ 9	МРС 39	МСФИ 9
Финансијска имовина		Финансијска имовина која се накнадно мјери по амортизованом трошку				
Готовина и готовински еквиваленти	Готовина и готовински еквиваленти		32,668,956	32,668,956	25,049,349	25,049,349
Кредити и потраживања	Кредити и потраживања	Финансијска имовина која се накнадно мјери по амортизованом трошку	131,244,604	131,244,604	102,873,926	102,873,926
Остала улагања - Финансијска имовина која се накнадно мјери по амортизованом трошку	Финансијска имовина која се држи до доспјећа	Финансијска имовина која се накнадно мјери по амортизованом трошку фер вриједност кроз остали укупан резултат	55,802	55,802	64,815	64,815
- фер вриједност кроз остали укупан резултат	ХоВ расположиве за продају		6,831	6,831	6,831	6,831
			163,976,193	163,976,193	127,994,921	127,994,921
Финансијске обавезе по амортизованом трошку	Финансијске обавезе по амортизованом трошку	Финансијске обавезе по амортизованом трошку	207,813,223	207,813,223	120,634,785	120,634,785

Категорије финансијских инструмената на дан 30. септембра 2018. и 31. децембар 2017. године су приказане у наредној табели:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Финансијска имовина		
Финансијска имовина чија се фер вриједност мјери по амортизованом трошку	163,969,362	127,988,090
Финансијска имовина чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат	6,831	6,831
	163,976,193	127,994,921
Финансијске обавезе по амортизованој вриједности	207,813,223	120,634,785

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)
36.2. Циљеви управљања финансијским ризицима

У свом редовном пословању, Група је, у различитом обиму, изложена одређеним финансијским ризицима, и то: тржишном ризику (који обухвата ризик од промјене курса страних валута, ризик од промјене каматних стопа и ризик од промјене цијена), ризику ликвидности и кредитном ризику. Управљање ризицима у Групи је усмјерено на минимизирање потенцијалних негативних утицаја на финансијско стање и пословање Групе у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта. Управљање ризицима дефинисано је рачуноводственим политикама Групе.

За период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године, Група нијеступала у трансакције са изведеним финансијским инструментима (дериватима), као што су свопови каматних стопа или форварди.

(1) Тржишни ризик
(a) Ризик од промјене курса страних валута

Иако дио својих трансакција Група обавља у страним валутама, менаџмент Групе сматра да Група није значајно изложена ризику од промјене курса страних валута приликом пословања у земљи и иностранству, јер углавном обавља своје пословне трансакције у локалној валути (Конвертибилна марка), као и у EUR за који је Конвертибилна марка везана фиксним валутним курсом (1 EUR = 1.95583 Конвертибилне марке).

У складу са наведеним, менаџмент Групе није вршио анализу осјетљивости на промјене курса страних валута, изузев за промјене USD, јер има одређене обавезе у тој страниој валути.

Књиговодствена вриједност финансијске имовине и обавеза Групе у страним валутама на дан извјештавања је сљедећа:

	Имовина		У Конвертибилним маркама Обавезе	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
EUR	11,933,986	12,630,706	145,780,424	65,085,845
USD	514,776	488,104	3,507,897	3,290,178
CHF	650	1,419	19,613	-
GBP	2,224	1,484	-	1,082
HRK	1,024	-	4,108	913
RSD	4,305	1,155	3,681	-
	12,456,965	13,122,868	149,315,723	68,378,018

Анализа осјетљивости

Анализа осјетљивости на промјене курса страних валута је урађена највећим дијелом на USD, и одређена на основу изложености ризику промјене курса страних валута на крају извјештајног периода.

Уколико би се курс страних валута повећао/смањио за 10%, нето добитак Групе за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године био би мањи/већи за износ од 14,883 Конвертибилне марке (за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2017. године: 37,363 Конвертибилне марке).

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)

36.2. Циљеви управљања финансијским ризицима (наставак)

(1) Тржишни ризик (наставак)

(б) Ризик од промјене каматних стопа

Група је изложена разним ризицима који, кроз ефекте промјена висине тржишних каматних стопа, дјелују на њен финансијски положај и токове готовине. С обзиром да Група нема значајну каматноснону имовину, приходи Групе су у значајној мјери независни од промјене тржишних каматних стопа.

Ризик Групе од промјена каматних стопа проистиче првенствено из обавеза по основу примљених дугорочних кредита од добављача. Кредити примљени по промјењивим каматним стопама излажу Групу каматном ризику токова готовине, док кредити примљени по фиксним каматним стопама излажу Групу ризику промјене фер вриједности каматних стопа.

Током периода од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године, највећи дио обавеза по кредитима био је са варијабилном каматном стопом, која је везана за EURIBOR. Обавезе по кредитима са промјењивим каматним стопама су највећим дијелом у страниј валути (EUR).

Група врши анализу изложености ризику од промјене каматних стопа на динамичкој основи узимајући у обзир алтернативне изворе финансирања и рефинансирања, прије свега за дугорочне обавезе, јер оне представљају најзначајнију каматноснону позицију. Група још увијек не врши своп промјењиве за фиксну каматну стопу или обрнуто, али предузима одговарајуће мјере ради обезбјеђења кредита од банака под повољнијим условима.

Анализа осјетљивости

Анализа осјетљивости на промјене каматних стопа је одређена на основу изложености каматних стопа недеривативних инструмената на крају извјештајног периода. За промјењиве каматне стопе обавеза, анализа је припремљена под претпоставком да је неизмирени износ обавеза на крају извјештајног периода био неизмирени у току цијелог извјештајног периода.

У случају да је каматна стопа на обавезе по новчаним и робним кредитима у току извјештајног периода била већа/мања за 10%, уз остале непромијењене варијабле, нето добитак Групе за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године био би мањи/већи за износ од 63,728 Конвертибилних марака (за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2017. године: 25,323 Конвертибилне марке) као резултат већег/мањег расхода камата.

(в) Ризик од промјене цијена капитала

Током извјештајног периода од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године, Група је изложена одређеном ризику од промјена цијена власничких хартија од вриједности. Наведена улагања се држе више за стратегијске сврхе, него за сврхе дневног трговања, и њима се активно не тргује.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)
36.2. Циљеви управљања финансијским ризицима (наставак)
(2) Ризик ликвидности

Управљање ликвидношћу је централизовано на нивоу Групе. За управљање ризиком ликвидности одговоран је менаџмент Групе који је успоставио одређене процедуре у вези са дугорочним и краткорочним управљањем ризиком ликвидности.

Група својом имовином и обавезама управља на начин који јој обезбјеђује да у сваком тренутку испуњава све своје обавезе.

Група располаже довољним износом високо ликвидних средстава (готовина и готовински еквиваленти), као и континуираним приливом новчаних средстава од реализације услуга који омогућава да своје обавезе измирује у року доспијећа.

Група не користи финансијске деривате.

У циљу управљања ризиком ликвидности, Група је усвојила финансијске политике којима је дефинисана дисперзија у нивоима одлучивања приликом набавке одређених добара/услуга. Ова дисперзија је обезбијеђена утврђивањем лимита до којих поједина лица или органи у Групи одлучују о некој набавци.

Рочност доспијећа финансијске имовине и обавеза Групе на дан 30. септембра 2018. године и 31. децембра 2017. године:

Финансијска имовина	У Конвертибилним маркама					
	До 3 мјесеца	3-12 мјесеци	1-2 године	2-5 година	преко 5 година	Укупно
30. септембар 2018.						
Без камата						
-Кредити и потраживања (укључујући готовину и готовинске еквиваленте)	98,526,058	-	-	-	-	98,526,058
	98,526,058	-	-	-	-	98,526,058
Са фиксном каматном стопом						
-Фер вриједност по амортизованом трошку	186,178	62,572,509	86,465	3,229,747	243,986	66,318,885
Укупно	98,712,236	62,572,509	86,465	3,229,747	243,986	164,844,943
31. децембар 2017.						
Без камата						
-Кредити и потраживања (укључујући готовину и готовинске еквиваленте)	92,583,015	-	-	-	-	92,583,015
	92,583,015	-	-	-	-	92,583,015
Са фиксном каматном стопом						
-Фер вриједност по амортизованом трошку	5,260,946	3,601,349	18,540,906	9,115,550	202,048	36,720,799
Укупно	97,843,961	3,601,349	18,540,906	9,115,550	202,048	129,303,814

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)
36.2. Циљеви управљања финансијским ризицима (наставак)
(2) Ризик ликвидности (наставак)

Финансијске обавезе	У Конвертибилним маркама					
	До 3 мјесеца	3-12 мјесеци	1-2 године	2-5 година	преко 5 година	Укупно
30. септембар 2018.						
<i>Остале обавезе по амортизованој вриједности</i>						
-Без камата	51,105,203	5,339,630	-	-	-	56,444,833
-Инструменти по варијабилној каматној стопи	8,956,626	21,835,274	26,766,843	55,387,022	39,407,001	152,352,766
<i>Укупно</i>	<u>60,061,829</u>	<u>27,174,904</u>	<u>26,766,843</u>	<u>55,387,022</u>	<u>39,407,001</u>	<u>208,797,599</u>
31. децембар 2017.						
<i>Остале обавезе по амортизованој вриједности</i>						
-Без камата	54,878,611	5,270,020	-	-	-	60,148,631
-Инструменти по варијабилној каматној стопи	7,169,393	18,655,043	20,796,596	11,558,215	2,642,551	60,821,798
<i>Укупно</i>	<u>62,048,004</u>	<u>23,925,063</u>	<u>20,796,596</u>	<u>11,558,215</u>	<u>2,642,551</u>	<u>120,970,429</u>

Преглед доспијећа финансијских инструмената (имовине и обавеза) је направљен на основу недисконтованих новчаних токова финансијске имовине и обавеза, укључујући и камате на ту имовину које ће бити зарађене (осим на средства за која Група очекује да ће се новчани ток појавити у другом периоду), односно на основу најранијег датума када се од Групе може тражити да плати насталу обавезу.

Износи укључени у претходне табеле за финансијске инструменте (имовину и обавезе) по варијабилним каматним стопама могу бити предмет промјене уколико се промјене у варијабилним каматним стопама буду разликовале од процијењених каматних стопа утврђених на крају извјештајног периода.

(3) Кредитни ризик

Кредитни ризик се односи на ризик да друга страна неће испунити своје уговорне обавезе према Групи, што ће резултовати финансијским губитком Групе. Група је усвојила политике у вези са праћењем кредитне способности партнера, као и захтијевања одређених обезбјеђења (колатерала), у случајевима гдје је то могуће, а у циљу смањивања ризика од потенцијалних финансијских губитака насталих неиспуњавањем одређених уговорних обавеза.

Кредитни ризик настаје код потраживања од правних и физичких лица, готовине и готовинских еквивалената, депозита у банкама и финансијским институцијама, као и преузетих обавеза.

Група је изложена кредитном ризику у ограниченој мјери. Обезбјеђење од кредитног ризика успостављено је предузимањем одређених мјера и активности на нивоу Групе. У случају неблаговременог измиривања обавеза корисника услуга према Групи, истима се онемогућава даље коришћење услуга.

Поред тога, Група нема значајну концентрацију кредитног ризика у вези са потраживањима, јер има велики број међусобно неповезаних купаца са појединачно малим износима дуговања. Поред онемогућавања даљег коришћења услуга, користе се и слједећи механизми наплате: репрограмирање дуга, компензације са правним лицима, утужења, вансудска поравнања и остало.

Наплата кредита датих запосленима у Групи се обезбјеђује кроз административне забране, односно умањење плата за адекватан износ рата, док запослени који напуштају Групу, уговором регулишу начин исплате преосталог дијела износа кредита у тренутку одласка из Групе.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
 За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

36. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ (наставак)
36.2. Циљеви управљања финансијским ризицима (наставак)
(4) Фер вриједност

Фер вриједност финансијских средстава која нису вреднована по фер вриједности

Изузев као што је наведено у наредним табелама, менаџмент Групе сматра да књиговодствена вриједност финансијских средстава и финансијских обавеза, признатих у приложеним консолидованим финансијским извјештајима, апроксимира њиховој фер вриједности.

	30. септембар 2018.		У Конвертибилним маркама 31. децембар 2017.	
	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност
<i>Финансијска имовина:</i>				
Финансијска имовина чија се фер вриједност мјери по амортизованом трошку	55,802	51,415	64,815	51,268
Укупно	55,802	51,415	64,815	51,268

Претпоставке које су коришћене за процјену тренутне тржишне вриједности финансијских средстава/обавеза су сљедеће:

- За краткорочне пласмане, позајмице и обавезе, књиговодствена вриједност је приближна фер вриједност због њиховог кратког рока доспијећа.
- За дугорочне пласмане и обавезе за израчунавање фер вриједности користи се метод дисконтовања будућих новчаних токова по тренутној тржишној каматној стопи, која је на располагању Групи за сличне финансијске инструменте.
- За хартије од вриједности расположиве за продају којима се тргује на активном тржишту израчунавање фер вриједности се врши на основу тренутне тржишне вриједности наведених хартија од вриједности.

Наредна табела представља анализу финансијских инструмената који су вредновани након почетног признавања по фер вриједности груписане у нивое од 1 до 3 у зависности од степена могућности процјене фер вриједности.

- Ниво 1 одмјеравања фер вриједности произлази из котиране тржишне вриједности (некориговане) на активним тржиштима за идентичну имовину и обавезе.
- Ниво 2 одмјеравања фер вриједности произлази из улазних параметара, различитих од котиране тржишне вриједности обухваћене Нивоом 1, а које су видљиве из средстава или обавеза, директно (на примјер, цијена) или индиректно (на примјер, проистекло из цијене).
- Ниво 3 одмјеравања фер вриједности произлази из техника процјењивања које укључују улазне параметре за финансијска средства или обавезе, а који представљају податке који се не могу наћи на тржишту (неистражени улазни параметри).

	У Конвертибилним маркама 30. септембар 2018.			
	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Укупно
<i>Финансијска имовина:</i>				
Финансијска имовина чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат (Напомена 15)	6,431	-	-	6,431
Укупно	6,431	-	-	6,431

Укупни добици приказани у укупном осталом резултату се односе на финансијска средства чија се фер вриједност мјери кроз остали укупни резултат (Нова банка а.д. Бања Лука, *Напомена 15*).

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
37. ИНФОРМАЦИЈЕ О СЕГМЕНТИМА
37.1. Информације о сегментима

На дан 30. септембра 2018. године, извјештајни сегменти Групе, у складу са МСФИ 8, су сљедећи:

1. Фиксна телефонија и интернет и
2. Мобилна телефонија.

37.2. Приходи и резултати сегмената

Приходи и резултати сегмената за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. године дати су у прегледу који слиједи:

	У Конвертибилним маркама		
	Фиксна телефонија и интернет	Мобилна телефонија	Укупно
30. септембар 2018. године			
Приходи од продаје робе и услуга	142,686,057	182,319,122	325,005,179
Остали пословни приходи	1,311,833	3,727,521	5,039,354
Интерни обрачун између сегмената	46,280,472	23,413,630	69,694,102
Укупно пословни приходи	190,278,362	209,460,273	399,738,635
Трошкови материјала, робе и везаних услуга	(11,894,443)	(36,274,312)	(48,168,755)
Трошкови запослених	(26,510,068)	(33,119,082)	(59,629,150)
Трошкови амортизације	(35,201,616)	(41,357,847)	(76,559,463)
Трошкови производних услуга	(43,079,072)	(43,038,442)	(86,117,514)
Остали пословни расходи	(6,344,688)	(13,171,249)	(19,515,937)
Интерни обрачун између сегмената	(23,413,630)	(46,280,472)	(69,694,102)
Укупно пословни расходи	(146,443,517)	(213,241,404)	(359,684,921)
Пословни добитак	43,834,845	(3,781,131)	40,053,714
Финансијски приходи	650,572	959,028	1,609,600
Финансијски расходи	(390,571)	(630,288)	(1,020,859)
Финансијски приходи, нето	260,002	328,739	588,741
Учешће у добитку придруженог друштва	3,603,913	4,616,192	8,220,105
Добитак прије опорезивања	47,698,760	1,163,800	48,862,560
Порез на добитак	(1,906,410)	(2,632,660)	(4,539,070)
Нето добитак периода	45,792,350	(1,468,860)	44,323,490

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
37. ИНФОРМАЦИЈЕ О СЕГМЕНТИМА (наставак)
37.2. Приходи и резултати сегмената (наставак)

Приходи и резултати сегмената за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2017. године дати су у прегледу који слиједи:

30. септембар 2017. године	У Конвертибилним маркама		
	Фиксна телефонија и интернет	Мобилна телефонија	Укупно
Приходи од продаје робе и услуга	139,837,036	181,793,421	321,630,457
Остали пословни приходи	563,975	2,783,136	3,347,111
Интерни обрачун између сегмената	40,050,990	24,773,910	64,824,900
Укупно пословни приходи	180,452,001	209,350,467	389,802,468
Трошкови материјала, робе и везаних услуга	(9,641,389)	(34,776,780)	(44,418,169)
Трошкови запослених	(24,916,599)	(31,813,774)	(56,730,373)
Трошкови амортизације	(40,006,863)	(39,519,468)	(79,526,331)
Трошкови производних услуга	(39,376,339)	(45,723,209)	(85,099,548)
Остали пословни расходи	(6,053,374)	(12,271,129)	(18,324,503)
Интерни обрачун између сегмената	(24,773,910)	(40,050,990)	(64,824,900)
Укупно пословни расходи	(144,768,474)	(204,155,350)	(348,923,824)
Пословни добитак	35,683,527	5,195,117	40,878,644
Финансијски приходи	1,059,584	1,453,916	2,513,500
Финансијски расходи	(130,764)	(250,491)	(381,255)
Финансијски приходи, нето	928,820	1,203,425	2,132,245
Учешће у добитку придруженог друштва	-	7,688,224	7,688,224
Добитак прије опорезивања	36,612,347	14,086,766	50,699,113
Порез на добитак	(2,066,166)	(2,738,871)	(4,805,037)
Нето добитак периода	34,546,181	11,347,895	45,894,076

Приходи и резултати сегмената приказани у претходним табелама (за период од девет мјесеци који се завршава на дан 30. септембра 2018. и 2017. године) представљају приходе генерисане од продаје екстерним купцима. Приходи између сегмената у току периода су елиминисани.

Рачуноводствене политике извјештајних сегмената су идентичне као и рачуноводствене политике Групе описане у *Напомени 3*.

Добитак сегмента представља профит сваког сегмента, са укљученом алокацијом свих трошкова и то на бази прихода остварених од стране сваког сегмента посебно. То представља критеријум по којем се извјештава према руководиоцима надлежним за доношење кључних одлука, у циљу алокације адекватних ресурса сегментима, као и анализе њихових резултата.

Приходи Групе од главних услуга су детаљно приказани у *Напомени 5* уз консолидоване финансијске извјештаје.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године
37. ИНФОРМАЦИЈЕ О СЕГМЕНТИМА (наставак)
37.3. Капитална улагања сегмената

Капитална улагања сегмената у току периода су сљедећа:

	У Конвертибилним маркама		
	Фиксна телефонија и интернет	Мобилна телефонија	Укупно
30. септембар 2018. године			
Капитална улагања (Напомене 12 и 13)	64,259,771	51,699,656	115,959,427
30. септембар 2017. године			
Капитална улагања (Напомене 12 и 13)	28,972,426	12,651,020	41,623,446

Капитална улагања обухватају набавке нематеријалних улагања, некретнина и опреме у току извјештајног периода.

38. ОПЕРАТИВНИ ЛИЗИНГ

Минимална закупнина призната као трошак у току периода од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године износи 11,642,121 Конвертибилну марку (упоредни период 2017. година: 13,284,451 Конвертибилну марку).

Преузете обавезе Групе по основу уговора о закупу пословних просторија и земљишта су сљедеће:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Не дуже од једне године	7,210,689	12,224,522
Дуже од једне године али краће од пет година	20,750,962	41,130,179
Дуже од пет година	10,471,063	27,432,591
	38,432,714	80,787,292

39. ПОРЕСКИ РИЗИЦИ

Република Српска и Босна и Херцеговина тренутно имају више закона који регулишу разне порезе уведене од стране надлежних органа. Порези који се плаћају укључују порез на додату вриједност, порез на добитак и порезе на плате (социјалне порезе), заједно са другим порезима. Поред тога, закони којима се регулишу ови порези нису били примјењивани дуже вријеме за разлику од развијенијих тржишних привреда; док су прописи којим се врши имплементација ових закона често нејасни или не постоје.

Сходно томе, у погледу питања везаних за пореске законе ограничен је број случајева који се могу користити као примјер. Често постоје разлике у мишљењу међу државним министарствима и организацијама везано за правну интерпретацију законских одредби што може довести до неизвјесности и сукоба интереса. Пореске пријаве, заједно са другим областима законског регулисања (на примјер, питања царина и девизне контроле) су предмет прегледа и контрола од више овлашћених органа којима је законом омогућено прописивање јако строгих казни и затезних камата.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ
За период од девет мјесеци који се завршава 30. септембра 2018. године

39. ПОРЕСКИ РИЗИЦИ (наставак)

Тумачење пореских закона од стране пореских власти у односу на трансакције и активности Групе могу се разликовати од тумачења менаџмента. Као резултат изнесеног, трансакције могу бити оспорене од стране пореских власти и Групи може бити одређен додатни износ пореза, казни и камата. У складу са Законом о Пореској управи Републике Српске, период застарјелости пореске обавезе је пет година. То практично значи да пореске власти имају права да одреде плаћање неизмирених обавеза у року од пет година од тренутка када је обавеза настала. Ове чињенице утичу да порески ризик у Републици Српској и Босни и Херцеговини буде значајнији од оног у земљама са развијенијим пореским системом.

Поред наведеног, Група има значајне трансакције са повезаним правним лицима. Иако менаџмент Групе сматра да Група посједује довољну и адекватну пратећу документацију у вези са трансферним цијенама, постоји неизвјесност да се захтјеви и тумачења пореских и других органа разликују од тумачења менаџмента. Менаџмент Групе сматра да евентуална различита тумачења неће имати материјално значајних посљедица по консолидоване финансијске извјештаје Групе.

40. ТЕКУЋА ЕКОНОМСКА СИТУАЦИЈА И ЊЕН УТИЦАЈ НА ПОСЛОВАЊЕ ГРУПЕ

Као што се и очекивало, и у току извјештајног периода Група је, била под одређеним утицајем погоршаних економских услова на тржишту Републике Српске и Босне и Херцеговине. Вјероватно је да ће Група и у наредном периоду, пословати у отежаним и неизвјесним привредним околностима, и то као посљедица слабљења општих економских активности у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

41. ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ

Средњи курсеви за девизе, утврђени на међубанкарском тржишту девиза, примијењени за прерачун девизних позиција извјештаја о финансијском положају у Конвертибилне марке, за поједине главне валуте су били сљедећи:

	У Конвертибилним маркама	
	30. септембар 2018.	31. децембар 2017.
Евро (EUR)	1.95583	1.95583
Динар (RSD)	0.01652	0.01651
Амерички долар (USD)	1.68956	1.63081
Швајцарски франак (CHF)	1.72838	1.67136